

Naš 22. julij

Sredi poletne vročine bomo spet na koledarju pisali datum 22. julija, datum, ki ga praznujemo v Sloveniji kot dan vstaje slovenskega ljudstva proti tujim okupatorjem in domačim izdajalcem v minuli vojni. Ta datum v zgodovini je bil resnično vroč. Bil je to dan, ko so počile prve partizanske puške pod Šmarno goro, ko se je začelo pri nas dejansko oboroženo gibanje, brez-kompromisen boj za narodno in socialno osvoboditev. Zato tudi letos, ko bomo pogledali v koledar in morda že odčrtovali dneve svojega dopusta, ne izpustimo tega datuma, ne da bi se ob njem še enkrat spomnili vseh, ki so za to našo svobodo, za te naše mirne počitnice, nekoč v boju na življenje in smrt žrtvovali celo svoje življenje.

S tiho mislijo bomo počastili spomin padlih, z odločno in pogumno idejo bomo okrepili svojo lastno zavest. Smo eni izmed borcev za socializem in samoupravljanje, ki nadaljujemo pot prekaljenih starih borcev iz narodnoosvobodilne vojne. Nekateri starejši tovariši med nami so bili sami nekoč partizani in se razumljivo tega zavedajo najbolj. Toda tudi drugi, mlajši, in tisti, ki so nekoč še stali previdno ob strani, mi vsi v Iskri se kalimo v delavce, samoupravljalce. Ker pa je naše samoupravljanje plod revolucije, plod nelahkih spopadov za neodvisnost med vojno in po vojni, ko so nam nekateri celo z gesli proletarskega internacionalizma, pravico do neodvisnosti in samoupravljanja odrekli, moramo biti tudi vselej pripravljeni, da se v obrambo teh pridobitev trdno borimo, pa naj bi nas ogrožal že katerikoli notranji, ali zunanji sovražnik.

Politično osveščanje smo doživeli Slovenci že pred 22. julijem, že 27. aprila, ko smo leta 1941 ustanovili Osvobodilno fronto. Toda kmalu so spoznali, da sama politična fronta še ni dovolj, da je ob neposrednem nasilju okupatorjev treba odgovarjati s prav tako konkretno pestjo, z orožjem. Zato smo sledili širokim tokovom ljudske vstaje, ki je začela prikipeti po vsej Jugoslaviji. Ogenj upora, ki ga je vzpodbudila Komunistična partija Jugoslavije, je končno vso deželo dvignil k zmagovitemu boju. Ko danes v svobodni socialistični domovini razvijamo delavsko samoupravljanje in si ustvarjamo boljše življenje, hkrati pa dobro vemo, da bomo te pridobitve lahko ohranili le, če bomo vsi združeni in enotni, pripravljeni, da znova primemo za puško, če bi nam kdo to kratil. Vzporedno s tem, z borbeno zavestjo, pa seveda tudi dnevno politično akcijo skušamo spreminjati v konkretno delo, tako v vse kvalitetnejšo proizvodnjo, kot v vse doslednejše uresničevanje samoupravnih pravic. Ni dovolj, če o samoupravljanju govorimo samo na konferencah, ampak morajo delavci to tudi zares uživati in s samoupravnimi odločitvami, prav tako kot je nekoč strel s puško sledil političnemu dogovoru, boj za revolucionarne cilje 22. julija nenehno in povsem konkretno biti dalje.

Mara Ovsenik

S SEJE IO KOOOS SOZD ISKRA

Obravnava aktualnih vprašanj

S premalo odgovornosti snujemo Iskri zakonodajo

Na seji IO KOOOS dne 13. 7. 1977 je bila osrednja tema dnevnega reda ocena uresničevanja preobrazbe samoupravnih odnosov v Iskri.

Iz poročil predstavnikov sindikalnih konferenc naših delovnih organizacij je bilo razbrati, da smo z organiziranjem razprav o samoupravnih organiziranosti naših TOZD, delovnih organizacij in SOZD v zamudi. IO KOOOS ocenjuje, da je tako stanje zaskrbljujoče, kajti poedine roke akcij po delovnem načrtu smo letos že trikrat prestavili in zopet smo nedosledni v izvajanju sprejetega programa. Kot objektivni razlog se čisto navaja, da se nahajamo v sezoni dopustov in je s tem onemogočeno snovanje samoupravnih aktov in organiziranje razprav, kar pa nikakor ne more pomeniti 2 meseca mirovanja za vse in v vseh sredinah. Z vso odgovornostjo se moramo zavedati, da smo z delovnim načrtom sprejeli skrajno možne roke, ki jih ni več moč spreminjati, ker bo le tako mogoče uresničiti sprejetje vseh samoupravnih aktov.

Izločitev EMO iz Iskre

Na osnovi predhodnih razprav in sprejetih stališč sindikalnih organov iskrinih delovnih organizacij je Izvršni odbor KOOOS soglašal z odločitvijo delavcev delovne organizacije EMO, ki so se na referendumu odločili za izločitev iz SOZD Iskra. Ob tem pa je bilo poudarjeno, da z družbenopolitičnega vidika tovrstna dezintegracija ni v duhu naših hotenj, ko želimo čim širše povezovanje in združevanje dela in sredstev. V bodoče sindikalna organizacija v Iskri ne bo dovolila, da se nam ponovijo primeri RIZ in EMO.

Ne bomo podprli nobenih integracijskih ali dezintegracijskih procesov, ki bi izhajali iz raznih nedorečenih političnih motivov, ampak bomo ob vsakem primeru zahtevali ekonomsko, dolgoročno razvojno in programsko ter dohodkovno utemeljenost, ki bo razpravljana demokratično v najširših krogih in z opredeljeno odgovornostjo predlagateljev.

Iskrin sindikat podpira predlog o proglasitvi Dneva kovinarjev Jugoslavije.

Izvršni odbor KOOOS enoglasno podpira predlog, da se 10. oktober proglasi kot Dan kovinarjev Jugoslavije. Na ta dan je namreč pred 67. leti tov. Tito postal član sindikata kovinarskih delavcev. Predlagano je, da se svečana razglasitev izvrši v Zagrebu ob zaključku zveznega tekmovanja kovinarjev Jugoslavije, ki bo organizirano v začetku meseca oktobra. Ta svečanost spada tudi v sklop akcij praznovanja letošnjih Titovih jubilejev.

Pohvala in priznanje delavcem Iskre – Avtoelektrika Nova Gorica

IO KOOOS izreka v imenu vseh vodstev sindikalnih organizacij Iskre javno pohvalo in priznanje delavcem delovne organizacije Iskra – Avtoelektrika Nova Gorica za izredno

Naslednja Iskra 13. avgusta

Obveščamo cenjene bralce, da bo naslednja – 32. številka tednika Iskra zaradi dopustov v uredništvu ter zaradi kolektivnih dopustov v številnih TOZD ZP Iskra in v tiskarni izšla 13. avgusta 1977.

Uredništvo „Iskra“

gostoljubje in vzorno organizacijo proslave Dneva Iskre, Dneva borca in 30 let izgradnje Primorske, ki je bila 2. julija 1977 v Novi Gorici.

Pod točko razno je IO KOOOS obravnaval poročilo Izvršnega odbora republiškega odbora sindikata delavcev kovinske industrije Slovenije, ki se nanaša na opravljene razgovore glede uresničevanja ZZZ v OZD s področja kovinske industrije. Pri tem se IO KOOOS ni strinjal s poročilom, ki navaja, da so teze samoupravnega sporazuma šle v razpravo brez ocene družbeno političnih organizacij in brez rokov za razpravo, kakor tudi, da aktivnost sindikata poteka nepovezano s strokovnim razreševanjem problematike ZZZ.

Izvršni odbor je sprejel tudi predlog, da sindikat prične z akcijo izdelave enoletnega terminskega koledarja 1978, po katerem bi vskladili proste sobote in omogočili izvedbo tradicionalnih proslav in športnih prireditvev v celotni Iskri.

Prav tako bo sindikat v Iskri pri ustreznih strokovnih službah delovnih organizacij podal predlog, s katerim bi omogočili ustrezno razporeditev kolektivnih dopustov.

Izvršni odbor KOOOS je ocenil, da je proslava Dneva Iskre v Novi Gorici odlično uspela v zadovoljstvo vseh udeležencev, hkrati pa graja, da se te najbolj množične manifestacije Iskrinih delavcev zopet ni udeležila večina direktorjev TOZD in delovnih organizacij.

Jože Čebela

Pogodba z ljubljanskim PTT

Podjetje za PTT promet v Ljubljani z omrežno skupino 061 povezuje s komutacijskim sistemom poleg ljubljanskih občin še medvoško, vrhniško, domžalsko, kamniško, ribniško in kočevsko občino. Omrežna skupina ima trenutno v javnem prometu 54 tisoč telefonskih priključkov. Po srednjeročnem programu razvoja naj bi podjetje aktiviralo do vključno 1980. leta še 60 tisoč novih priključkov, vendar je bil program kasneje zaradi prepričanih sredstev skrčen na 50 tisoč priključkov.

Pri realizaciji tega programa je PTT že podpisala pogodbo z „Iskro“, industrijo telekomunikacij v Kranju za prvi del, medtem ko bodo konkretno pogodbo pri širjenju zmogljivosti telefonskih central za nadaljnjih 12.400 priključkov podpisali še letos.

Čprav ima podjetje na svojem območju celotno omrežje avtomatizirano, to je brez zamudnega ročnega posredovanja, je telefonski promet zlasti v dopoldanskih konicah slabo propusten, skratka težko se dobe zveze. Ozka grla so povezave med posameznimi občinskimi središči, manjka ustrezno število medsebojnih kabljskih ali radiorelejnih linij.

Minuli teden je zato ljubljansko podjetje za PTT promet podpisalo z „Iskro“ pogodbo o nakupu visokofrekvenčne opreme v skupni vrednosti nekaj več kot 15 milijonov dinarjev. „Iskra“ je sprejela in podpisala obveznost, da bo izdelala in predala opremo ISEP v roku osmih mesecev, v sedmih mesecih pa opremo MX 270 za povezavo glavne avtomatske telefonske centrale v Ljubljani in vozliščne avtomatske telefonske centrale v Domžalah za novih 132 govornih kanalov. Za relacijo med glavno avtomatsko telefonsko centralo v Ljubljani in vozliščno avtomatsko telefonsko centralo v Medvodah z novo zmogljivostjo 96 kanalov bo izdelala podobno opremo v roku 13 mesecev in isto opremo ISEP v roku osmih mesecev

Predsednik skupščine ZP Iskra Vladimir Klavs je na slavnostni podelitvi govoril v imenu pokrovitelja – Iskre.

Dva »Oskarja« za Iskro

Minuli teden, 12. julija, so v sejni dvorani poslovne stavbe Iskra Commerce v Ljubljani slovesno podelili Jugoslovanskega oskarja za embalažo 1977 in jugoslovanska priznanja za embalažo 1977. Na prireditvi, ki je bila jubilejna tudi po svojem zaporedju, saj je šlo že za 20. Jugoslovanski oskar na področju embalaže, so vabili Gospodarska zbornica SFRJ, Gospodarska zbornica SRS in Inštitut za organizacijo, ekonomiko in tržne raziskave v Ljubljani, toda glavni pokrovitelj je bilo tokrat naše Združeno podjetje Iskra. Na srečanju, ki je izzvenel v duhu še bolj zavzetega prizadevanja za razvoj embalaže, danes vse važnejšega dejavnika pri prodaji, so skupno razdelili 17 Jugoslovanskih oskarjev za embalažo in 52 Jugoslovanskih priznanj za embalažo. Med vsemi nagradenci se je dejansko najbolje uvrstila Iskra Commerce, področje Marketing, z oblikovalcem Marjanom Gnamušem.

Razveseljivo je, da so se začele vse naše delovne organizacije skrbno ukvarjati z vprašanji zunanjega videza svojih za trg embaliranih izdelkov, z vprašanji trpežnosti, sanitarne ustreznosti in ekonomičnosti zavojev. Danes si industrijskega izdelka brez embalaže skoraj ne moremo predstavljati, tembolj, ker blago prevažamo v daljne kraje in ga nudimo kupcu v množičnih veleblagovnicah. S študijem embalaže se tudi po svetu strokovno bavi vse več oblikovalcev, umetnikov in znanstvenikov. V Evropi se ta snovanja in nagajevanja povezujejo v okviru Evropske federacije za pakiranje, katere člani smo tudi mi. Strokovne komisije, ki so v našem letošnjem natečaju za najboljšo embalažo v Jugoslaviji ocenjevale po določenih pravilnika „Oskar 77“, dne 22. junija v Inštitutu ITEO pri Gospodarski zbornici SRS v Ljubljani, so sprejele v oceno 88 prijavljenih modelov. Predsednik strokovnih komisij je bil Alfred Pešl, delo treh komisij je kot sekretar usklajeval prof. dr. France Cegnar, oba iz Ljubljane, medtem ko so kot člani tehnološke komisije sodelovali še

ing. J. Jenšterle iz Zagreba, ing. M. Curaković iz Novega Sada, ing. A. Trpković iz Beograda, ing. N. Damjanović iz Čelareva, v komisiji za ekonomiko in uporabo ing. dr. V. Crnčević iz Beograda, mag. S. Devjak iz Ljubljane, psiholog N. Taštanovski iz Ljubljane ter v komisiji za oblikovanje in ekonomsko propagando mag. ek. G. Keler iz Zagreba, T. Andreevski iz Skopja in O. Muratbašić iz Banja Luke.

Embalaža je izrazito skupni proizvod dveh: samega podjetja, ki izdelek ustvarja in ki se v svojih samoupravnih organih tudi z razumevanjem odloči, da financira ustrezno sodobno embalaranje, ter likovnega oblikovalca, običajno arhitekta ali slikarja, ki tej težnji s konkretnim osnutkom po svoji zamisli ustreže. Večkrat se seveda dogaja, da imajo umetniki oziroma arhitekti preveč modernistične, ekstravagantne zamisli, oziroma, da so neposredni proizvajalci v tovarnah preveč togo konzervativni, štedljivi in standardni. Potrebno je torej najti skupni jezik in neko pot, ki je moderna in ki je hkrati praktično uporabna, ki je lepa in iznajdljiva, a spet ne predraga, kajti če bo izdelek zavil v sicer čudovito embalažo, bo pa zaradi nje precej dražji, kot so sicer cene za podobno blago na trgu, ga kupci ne bodo kupovali. Vsi, ki so dobili tokrat naša priznanja in nagrade, so vsekakor v tem sodelovanju uspeli in to jim bo gotovo vzpodbuda tudi pri obravnavanju podobnih vprašanj v prihodnje. Seveda pa to povečuje tudi odgovornost komisij, kajti nagajeni vzorci bodo slej ko prej služili kot vzorec za posnemanje tudi drugim.

Najtejmo najprej vse delovne organizacije, ki so dobile priznanja: Iplas, Termoplastika, Dekani; Sloboda, Osijek; Belinka, Ljubljana; Poliplast, Šibenik; IMP, Skip, Ljubljana; KIG, Ig pri Ljubljani; Emona, MIZ, Ljubljana; Zlatorog, Maribor (trikrat); ČGP Delo, Ljubljana (trikrat); Kombinat aluminija Titograd; Tekstilni kombi-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Izmenjava podpisanih pogodb med predstavnikoma podjetij PTT Ljubljana in Iskra.

ter MX 270 v sedmih mesecih za povezavo vozliščne avtomatske telefonske centrale v Kočevju s končno avtomatsko telefonsko centralo v Ribnici za novih 60 govornih kanalov.

Linije bodo potekale po simetričnih kabljskih vodih tako, da bodo vsaka dva km postavljeni ojačevalniki. Po kabljski liniji bo potekalo lahko kar 480 pogovorov hkrati.

V primeru zakasnitve z dobavami je „Iskra“ sprejela obveznost tudi pogodbениh kazni. Za vsak zamujen

teden bo morala plačati 0,5 % vrednosti izostale opreme.

Z uresnitvijo tega programa čez leto dni torej ne bo več telefonskih zastojev in omrežna skupina 061 se bo lahko glede na nove telefonske priključke še hitreje razvijala.

Pogodbo sta podpisala za ljubljansko PTT podjetje njegov direktor Dane Dovjak in za „Iskra“ komercialni direktor industrije telekomunikacij Marcel Božič.

Marjan Kralj

Odvisnost od načrtovanja

Na nedavni, 31. seji predsedstva CK ZKS so razpravljali o uveljavljanju dohodkovnih odnosov v združenem delu. Širšo uvodno besedo o tej temi je imel predsednik RS zveze sindikatov Slovenije Janez Barborič. V nekaj nadaljevanjih bomo iz njegove uvodne besede objavili najpomembnejše odlomke in ugotovitve.

Kvaliteta uveljavljanja dohodkovnih odnosov in s tem stopnja delavčevega obvladovanja celotne družbene reprodukcije je prvenstveno odvisna od kvalitete, širine in intenzitete procesov na področju družbenega planiranja. To še zlasti, če upoštevamo, da je temeljna metoda planiranja samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje, ki omogoča na samoupravnih osnovah usklajevanje ožjih in širših interesov subjektov planiranja.

Iz razpoložljivih informacij sicer ocenjujemo, da se samoupravno planiranje razvija v smeri korenitih sprememb, ki so nastale v sistemu planiranja, vendar še daleč od tega, da bi s planiranjem usklajevali celoto odnosov v družbeni reprodukciji, zlasti pa odnose pri pridobivanju dohodka, razpolaganju z dohodkom in uporabi sredstev ter določali pogoje za razvoj materialne osnove dela ter za zadovoljevanje osebnih, skupnih in splošnih družbenih potreb, kot opredeljuje funkcijo planiranja zakon o združenem delu.

Ker je samoupravno sporazumevanje o skupnem prihodku, skupnem dohodku, razporejanju čistega dohodka ipd. pot za uresničitev planiranih ciljev kateregakoli subjekta planiranja, potem je prvenstvena naloga nas vseh, da v republiškem zakonu o planiranju podrobneje razdelamo zvezni zakon o planiranju in sicer skladno zakonu o združenem delu, tako, da predvsem zaščitamo vsebino plana temeljne organizacije, delovne organizacije in družbenopolitične skupnosti, ter postopek sporazumevanja med delavci v TOZD, ki so dohodkovno povezani. S tem bi v mnogočem odpadle vsak dan ponavljajoče si dileme, kaj je vsebina planov, kaj pa samoupravnih sporazumov o razporejanju dohodka in čistega dohodka. Doseči moramo, da je plan temeljne organizacije združenega dela izhodiščna točka in hkrati končni cilj skupnega planiranja v delovni organizaciji in drugih organizacijah in skupnostih združenega dela oziroma celovitega procesa samoupravnega družbenega planiranja.

To pomeni, da naj bi plan temeljne organizacije vseboval naslednje in podobne osnove kot so proizvodni oziroma poslovni plan, ustvarjanje dohodka in njegovo delitev, razvojne cilje in ustrezen investicijski plan, združevanje dela in dohodka s temeljnimi in drugimi organizacijami združenega dela, ki so medsebojno povezane s skupnimi interesi in cilji; obveznosti do širših oblik organizacij združenega dela, s katerimi je temeljna organizacija povezana; družbene obveznosti v celoti; v svobodni menjavi dela dogovorjene obveznosti TOZD do družbenih dejavnosti; strukturo osebnih dohodkov na podlagi vloženega živega in minulega dela; skupno porabo delavcev v temeljni organizaciji združenega dela ter del za skupno porabo, ki jo združujejo v krajevni skupnosti, v kateri delavci živijo ter vse druge obveznosti, sprejete s skupnim planom samoupravnih interesnih skupnosti.

Tam, kjer bo plan temeljne organizacije združenega dela tako celovit, bo to dokument, prek katerega lahko delavci TOZD obvladujejo reprodukciji proces na vseh nivojih združevanja dela in sredstev. Z referendumom naj bi odločali le o tem planu, s čimer odpade ponavljanje referendumov za vsako posamično obliko združevanja dela in sredstev, ki navsezadnje bolj slabi kot pa jača odločanje delavcev o dohodku.

Med splošnimi dejavniki, ki ovirajo usklajenost in boljšo kvaliteto planiranja, velja tudi omeniti še vedno neenotno metodologijo planiranja, neprilagojen informacijski sistem sedanjim potrebam družbenega razvoja ter v že sprejetih planih premalo jasno navedene odgovorne nosilce za realizacijo planskih nalog.

Kljub nekaterim slabostim je samoupravno planiranje zaživel o kot proces, v katerem prihaja do izraza interes in iniciativa množice subjektov planiranja. V SR Sloveniji je preko 8.000 organizacij in skupnosti, ki sprejemajo plane in so temeljna gibalna sila razvoja z vse večjim zavestnim vnašanjem širšega interesa v delo in življenje posameznih temeljnih gospodarskih in družbenih organizmov. Angažiranje zavestnih družbenopolitičnih sil zlasti v temeljnih organizacijah združenega dela in v krajevnih skupnostih pa je pogoj za nadaljnji napredek samoupravnega usklajevanja interesov med posameznimi organizacijami združenega dela v okviru dohodkovnih in poslovnih povezav. Tudi dosedanja aktivnost je bila v močni odvisnosti od intenzitete delovanja družbenopolitičnih činiteljev. Kot slabost velja omeniti dejstvo, da se je ta aktivnost močnejše čutila na širših ravneh planiranja (zlasti na ravni republike, v okviru večjih sistemov in večjega števila občin), manj pa na ravni temeljnih organizacij združenega dela. Tudi zaradi tega je še vedno 25 % organizacij združenega dela s področja materialne proizvodnje in 36 % s področja družbenih dejavnosti brez sprejetih planov, čeprav je v slednjem primeru delovala okoliščina, da zaradi podaljševanja rokov za sprejemanje samoupravnih sporazumov o temeljnih planov družbenih dejavnosti ni bilo možno zagotoviti uveljavljanja principa sočasnega in celovitega planiranja.

Temeljni problem je še vedno v preveliki zaprtosti organizacij združenega dela v svoje dosedanje dohodkovne okvire, v kolikor so ti odnosi res dohodkovni. Tako npr. predvidevajo OZD za leto 1977 kar za 17,6 % povečanje družbenega proizvoda, v republiki pa je predvideno le 6,4 odstotno povišanje.

Pretežni del tudi takih samoupravnih sporazumov o temeljnih planov organizacij združenega dela je sprejetih samo na ravni delovnih organizacij ali sestavljene organizacije združenega dela.

Svobodna menjava dela je sicer začela in dala prve rezultate, vendar se še močno občuti prevladujoči vpliv ponudnikov storitev, manj pa njihovih uporabnikov. To vpliva tudi na zelo počasno prestrukturiranje družbenih dejavnosti v smeri hitrejšega razvoja prioritarnih področij.

Iz navedenega lahko sklepamo, da beležimo delne uspehe. Toda dokler ne dosežemo usklajenosti vseh subjektov planiranja, predvsem glede pogojev in povezave razvoja posamezne TOZD z razvojem širših delov v družbeni reprodukciji, je izolirano planiranje slaba podlaga za učinkovito, trajnejšo in realno zasnovo dohodkovnih odnosov.

D. Ž.

Dva »Oskarja« za Iskro

(Nadaljevanje s 1. strani)

nat Dunav, Čelarevo; Lek, Kozmetika, Ljubljana (trikrat); Tovarna tobaka, Istragrafika Rovinj (trikrat); Kartonažna tovarna Ljubljana (štirikrat); Jugohemija, Grafopak, Beograd (dvakrat); Emona, blagovni center, Ljubljana; Kraš, čokolada, Zagreb (trikrat); Vjesnik, Zagreb (petkrat); Ivica Lovičič, Zagreb; Interpublic, Marketing, Zagreb; Pluto, Zagreb; Bakrotisak, Garešnica, Zagreb (dvakrat); Jugovinil, Kaštelj Sućurac; Izolacije TIM, Laško (štirikrat); EGP, embalažno grafično podjetje, Škofja Loka. Pri tem je šlo za vsakovrstne kartonske škatle, ovitke, pločevinke, plastinske tube, kartonske zloženko, vrečke in vreče, kovinske sodove, kontejnerje in druge oblike embalaže.

Še bolj so se seveda izkazali tisti, ki so jim priznali nagrade z imenom Oskar, kar pomeni najboljši. Te nagrade so prejeli: 1. tovarna Zlatorog Maribor oziroma 2. Istragrafika Rovinj z oblikovalcem ak. slikarjem Redžom Kolakovićem (89 točk); 3. Industromontaža, Bakrotiska Garešnica za pakiranje Knorr juhe Graziela (91 točk); 4. Embalažno grafično podjetje Škofja Loka za zloženko, v kateri prodajajo električno oz. baterijsko uro Iskra Quarz, s konstruktorjema Francem Perčičem in Leonom Drganom oziroma oblikovalko Marjeto Galetovo (86 točk); 5. Vjesnik, marketing, Zagreb, za pakiranje kozmetike „Akvatan“ z oblikovalcema

Razstavljene embalaže so vzbudile veliko zanimanje.

ISKRA – ŠIROKA POTROŠNJA

Izvoz v prvem polletju

V Široki potrošnji je izvoz važna postavka zaradi potreb devizne kvote, ki jo rabijo za uvoz repromateriala. Torej je nujno na izvoz vezana že proizvodnja in s tem tudi poslovanje. Toneta Pečnikarja, pomočnika glavnega direktorja za izvoz smo prosili naj nam pove nekaj rezultatov v izvozu v letošnjem prvem polletju.

Kakšne so značilnosti letošnje prodaje na zunanjem trgu?

Če primerjamo tržni položaj v prvem polletju 1976 ter v I. polletju letošnjega leta, potem lahko ugotovimo, da je letos dobro leto. Lani spomladi je še vedno zahodni svet lezel iz globin krize 1975, kar mu je jeseni tudi uspelo. Na domačem trgu pa so prvi aprilski ukrepi povzročili zastoj prodaje, ki se je odrazil tudi v realizaciji naših tozdov. Letos vsega tega ni, likvidnost je izredno dobra, pa vendar številke realizacije izvoza in realizacije uvoza kažejo zaskrbljujočo podobo: Izvoz relativno pada, uvoz pa relativno narašča. Verjetno bo treba v najkrajšem času opraviti temeljito analizo, da bi lahko ukrepali in zavrnili ta nezaželena gibanja.

Kako smo izpolnili zastavljene cilje v izvozu v prvih šestih mesecih?

Ko govorimo o realizaciji plana izvoza in uvoza, mislimo na program, ki je bil sprejet z Gospodarskim planom IŠP za leto 1977 in se delno razlikuje od načrta, ki si ga je zastavil IC. Po Gospodarskem planu je izvozna slika naslednja:

TOZD so v procentih izpolnile letni plan izvoza takole:

TV Pržan	24 %
RA Sežana	17 %
Antene Vrhnika	18 %
Elektromotorji Železniki	47 %
Montaža Idrija	27 %
TGA Reteče	36 %
IŠP skupaj	38

Dipl.ing. Marjan Gnamuš prejema Oskarja.

Željkom Borčićem in Lučko Razinger-Panter (89 točk); Kombinat aluminija Titograd, za aluminjsko folijo, namenjeno pakiranju znane čokolade Nestle, (96 točk); 7. Tovarna Labud, Zagreb, za kartonsko zloženko, namenjeno pakiranju detergenta, po načrtih Borislava Ljubičića (86 točk); 8. Vjesnik, Marketing, Zagreb, za metalno dozo za osvežilec zraka Maestral, po osnutku oblikovalcev Ervina Hotka, Željka Borčića in Lučke Razinger-Panter (87 točk); 9. Tovarna Chromos, Zagreb, za pločevinko Vivr, (88 točk); 10. Iskra Commerce, sektor Marketing, Ljubljana, za odprto kartonsko zloženko za pakiranje elektropolnilca Pobi, troslojni karton je zgiban zelo izvorno, pa tudi oblikovno zelo mikavno vpliva na kupca, obliko-

valec je Marjan Gnamuš (87 točk); 11. Iskra Commerce, sektor Marketing, Ljubljana, za škatlo iz acetatne folije za elektropolnilce POB, ki predstavlja organsko dopolnjevanje izdelka, embalažni material je izredno dobro izbran, izvedba skrajno enostavna in čista, zunanji videz embalaže zgoščen pojasnjuje in vabi, tako da je bila komisija enoglasnega mnenja, da bi ta model, ki so mu prisodili najvišje število točk, 98 točk, dejanski „šampion“, če bi ta naziv po pravilniku podeljevali. Tudi temu vzorcu je kot konstruktor in oblikovalec botroval znani pobudnik mednarodnih bienalov industrijskega oblikovanja BIO v Ljubljani, Marjan Gnamuš; 12. Natron, tovarna celuloze in papirja, Maglaj, za izvorno škatlo, namenjeno pakiranju igračk, po osnutkih ing. Derviša Spahića, ing. Esaga Ajanovića in Mehmeda Bosnića (85 točk); 13. ZLIT, lesna industrija Tržič, za ojačano transportno leseno embalažo po zamisli Franca Perčiča (91 točk); 14. Belinka tovarna kemičnih izdelkov Ljubljana, za transportno zložljivo škatlo Beli, po osnutkih oblikovalca Alberta Kastelca (85 točk); 15. Tovarna embalaže, „Ivica Lovičič“, Zagreb, za valoviti karton velike vzdržljivosti (85 točk); 16. ZLIT, lesna industrija Tržič, za leseno transportno embalažo elektronskih naprav TMO, po konstrukciji Franca Perčiča (95 točk); in 17. Saturnus, orodjarna in vzdrževanje, Ljubljana, za avtomatski stroj, ki ga uporabljajo pri zapiranju steklenih kozarcev s pokrovčki (90 točk).

58 % uvoza že realiziranega. Potrebe v tovarnah pa težijo k še večjemu razkoraku izvoz-uvoz. Široka potrošnja bo nujno morala ukrepati, saj je bil v preteklosti pritok deviz večji od porabe.

Kako kažejo izvozne možnosti za naprej?

Z ozirom na položaj trga in stanje naročil, ni za poslovni uspeh na svetovnem tržišču nobene bojazni. Možnosti so odprte. Skrbi pa nas, ker nekatere naše tozd s svojimi kapacitetami ne morejo zadostiti vsem potrebam po naročenih količinah in terminih kupcev. Tako se bojimo, da ne bi teh kupcev izgubili, ker zaradi visoke konjunkturalne iščejo nove dobavitelje. Ker smo nekaj v prvem polletju že zamudili, bomo to skušali nadoknaditi v drugem polletju.

Za leto 1978 so napovedi na zahodu precej neugodne. Raziskava tržišča kaže, da bodo nekatere velike firme, predvsem na področju rjave tehnike (zabavna elektronika) morale celo znižati proizvodnjo zaradi pomanjkanja Japoncev. Ti so svojo proizvodnjo močno povečali na tem področju in svetovni trg dobredno zasipajo z izdelki zabavne elektronike in to po zelo ugodnih cenah in odlične kvalitete.

Popravek

V številki 30 smo objavili podatke o kolektivnih dopustih v naših TOZD, pri tem pa se je za TOZD ATC in TOZD Števec vrnila neljuba pomota. Obe TOZD imata kolektivni dopust v času od 16. 7. do 5. 8. in ne od 4. do 22. 8. kot smo poročali.

Prvi štipendisti sprejeti

Prejšnji torek je bila v Ljubljani seja Odbora za štipendije. Udeležba delegatov iz TOZD in DO je bila zelo velika, kar kaže na veliko skrb za bodoče kadre v Iskri. Razprava pa je pokazala, da še zdaleč niso kadrovske potrebe pokrite; tega ne bo mogoče rešiti niti v srednjeročnem načrtu do leta 1980.

Letošnji spomladanski razpis štipendij je bil nekako v okvirih vsakotletnih potreb, ni bilo ne kakih znatnih povečanj, niti zmanjševanj. Razpisali smo 623 štipendij in sicer na fakultetah in višjih šolah 207, na srednjih šolah 177 in na poklicnih šolah 239 štipendij. Odziv ni bil najboljši. Za visoke šole se je prijavilo 93 prosilcev, za srednje 104, za poklicne šole pa je prosilcev celo več, kakor razpisanih štipendij. Odbor za štipendije je podelil za visoke in višje šole 80 štipendij, 24 prosilcev so odklonili ali poklicali na pogovor, za srednje šole pa so odobrili 80 štipendij, 24 pa odklonili oziroma poklicali na pogovor k štipenditorju.

Poklicne šole oziroma štipendije na teh šolah pa ne regulira odbor, ampak šole in tozdi na podlagi razpisa in potreb posameznih tovarn.

In kakšni so kriteriji pri podeljevanju štipendij? Prva stvar so razumljivo potrebe tozdev in delovnih organizacij. V primerih ugodnih oziroma dobrih pogojev prosilcev sprejemajo celo štipendiste, ki niso bili predvideni v razpisih. Potreb po tehničnem kadru je namreč toliko, da niti šole ne morejo zadostiti vsem potrebam Iskre v doglednem času.

Drugi kriterij je šolski uspeh prosilca. Razumljivo je, da bi radi že vnaprej zagotovili najbistrejše in najbolj delovne strokovnjake. Tretji kriterij so testi, ki pokažejo zlasti za dijake tehnične srednje šole v Kranju, za kateri poklic so bolj nadarjeni in sposobni. To pa je izvedljivo le v primerih, kjer je mogoče izbirati in je prosilec več kot razpisanih štipendij. Kjer pa ni možno izbirati, je seveda treba narediti po pravilu: „V sili hudič muhe“.

Eden izmed faktorjev izbora pa je tudi, da imajo prednost otroci Iskrancev. Tega kriterija pa odbor skoraj nikoli ne upošteva, ker ga praktično ni treba. Važen je tudi socialni status prosilcev, oz. kandidatov za štipendije.

Seja odbora za štipendije ZP.

je. V dvomljivih primerih imajo prednost otroci številnejših družin in otroci staršev z najnižjimi osebnimi dohodki.

Poleg tega, da odbor upošteva vse te kriterije, je precej faktorjev, ki vplivajo na sprejem. Tako je na primer tudi važno, kje kdo stanuje. Če določena delovna organizacija ali TOZD nima prostih stanovanj (le kdo jih ima), je važno, da prosilec stanuje vsaj v okolici bodočega delovnega mesta in se bo v skrajnem primeru lahko vozil na delo.

Ob vsem tem pa opazamo dejstvo, da iz leta v leto upada zanimanje za vpis na tehnične visoke šole. Na drugi strani pa je večji vpis na upravne, pravne in ekonomske šole. Tako ugotavljamo vse večji, že naprej planirani deficit v tehničnih službah: operativni, razvojni, tehnologiji in raziskovalni dejavnosti.

V ta namen bi bilo treba najbrž misliti na boljše štipendijske in poznejše življenjske pogoje teh manjkajočih kadrov. Sicer se nam bo zgodilo, da bomo zaradi pomanjkanja tehničnih ljudi še povečali razkorak z razvitejšimi v tehnologiji proizvodnih procesov in izdelkov.

Zelo razveseljivo je, da so vsa razpisana možna mesta na poklicnih šolah zasedena. Tako velikega zanimanja za poklicne šole že zdavnaj ni bilo. Ker v Iskri rabimo vse več kvalificiranega kadra, je to vsekakor ugodno.

Ob tem naj spomnim na velik problem Iskrine Poklicne šole. Prostore ima zdavnaj premajhne, delavnice opremljene z zastarelimi in izrabljenimi stroji. Mislim, da tega ne bi smeli dopustiti, saj učitelji in profesorji zaradi slabih pogojev ne morejo nuditi učencem v gospodarstvu vsega, kar znajo, vedo in zmorejo. Tudi in daleč pred drugimi finančnimi problemi bomo morali rešiti tega.

FY

Inovacije v Elektromehaniki

V zadnjih letih veliko govorimo o inovacijski dejavnosti in na razne načine poudarjamo pomen te dejavnosti za našo družbo. Počasi tudi v ISKRI Elektromehaniki napreduje lastna ustvarjalnost pri izpopolnjevanju tehničnih dosežkov. To nam dokazujejo razpoložljivi podatki o konkretnih koristnih predlogih, tehničnih izboljšavah in izumih, ki izhajajo iz razvojno-raziskovalnega dela naših strokovnjakov, kot tudi iz množične inventivne dejavnosti.

V prvi polovici letošnjega leta je bilo v Elektromehaniki prijavljenih 42 inovacijskih predlogov, od teh šestih izumov. Ostalo so v glavnem koristni predlogi in tehnične izboljšave. V primerjavi z istim obdobjem lanskega leta se je število inovacij povečalo za 31 %. Gospodarska korist, ki je bila dosežena z inovacijami v prvem polletju, znaša 2.227.000 dinarjev. Na osnovi tega so bile izplačane nagrade avtorjem v višini 243.690 din.

Na razvoj inovacijske dejavnosti v veliki meri vpliva materialno priznanje avtorjem. Tega pa nekateri nočejo razumeti in dokazujejo, da smo v tovarni zato, da delamo. To je res, vendar dejstva kažejo, da so nekateri delavci prizadevnejši in ne delajo le tisto, kar jim narekujejo zadane naloge ali opisi delovnih mest. To še zlasti velja za izumitelje, kjer popolnoma odpade vprašanje službene dolžnosti ali položaj delovnega mesta. Zato pripada avtorjem za izredne dosežke tudi posebno materialno priznanje.

Komisija za inovacije ima pri obravnavi predlogov in pri določanju priznanj zelo težko nalogo, posebno še, če gospodarska korist ni izračunljiva. V takih primerih je treba inovacije ovrednotiti po prosti oceni in jih pri odmeri odškodnine po možnosti primerjati s podobnim tehničnim dosežkom.

K težavam lahko prištejemo še zavlačevanje pristojnih strokovnih služb (TR, TPP) glede podajanja strokovnih ocen. S tem komisija nima ustrezne osnove za dokončno rešitev inovacijskega predloga.

Iz vsega tega je razvidno, da problemi na tem področju temeljijo na objektivni in subjektivni podlagi. Zato tudi pravilnik o inovacijah z ustreznimi predpisi še nima zadostne veljave.

J. Škofic

Šolska vrata so se zaprla

Šolsko leto je za nami. Bilo je razgibano in naporno, za mnoge uspešno, za nekatere pa tudi ne. Na začetku šolskega leta je bilo na poklicno šolo vpisanih 284 učencev, od tega 110 v prvi letnik, 90 v drugi in 84 v tretji letnik. Med letom se je število učen-

RAZPRAVA O PREDLOGIH BODOČE SAMOUPRAVNE ORGANIZIRANOSTI DELOVNE ORGANIZACIJE AVTOMATIKA

Dne 18. julija 1977 je bil v domu krajevne skupnosti Savsko naselje v Ljubljani sestanek komunistov osnovne organizacije ISKRA — Avtomatika, TOZD TELA in sveta ZK delovne organizacije ISKRA — Avtomatika, prisostvovali pa so tudi nekateri predstavniki družbenopolitičnih organizacij ZP ISKRA.

Na dnevnem redu je bila razprava o političnih izhodiščih za obravnavo programov samouprave organiziranosti delovne organizacije ISKRA — Avtomatika. Po predhodnih temeljitih analizah in ocenah v TOZD TELA so zaključki o bodoči organiziranosti drugačni, kot jih je predvidela delovna organizacija.

Zato je bila odkrita in podrobna razprava nujno potrebna. Še dodatno je osvetlila vzroke različnih predlogov in nudi dobre osnove za ponovno preverjanje dosedanjih ugotovitev in zaključkov ter za nadaljnje usklajevanje mnenj.

Stevo Stepanović

cev zaradi tragedije na Zelenici, smrti in izstopov zmanjšalo v prvem letniku na 96 učencev, v drugem na 89 učencev in tretjem letniku na 82 učencev; skupaj na 267 učencev. Osip znaša 5,95 %.

Učni uspeh je dokaj povprečen, posebno v prvem letniku ni zadovoljiv. Prvi letnik je izdelalo 45 učencev (46,80 %), popravne izpite ima 39 učencev (40,56 %), izdelalo ni letnika 11 učencev (11,44), 1 učenka je zaradi zdravstvenih razlogov ostala neocenjena.

Uspeh v drugem letniku pa je naslednji: od 89 učencev je letnik izdelalo 57 učencev (63,84 %), popravne izpite ima 28 učencev (31,36 %), izdelali niso letnik 4 učenci (4,48 %).

Najboljši uspeh je bil dosežen v tretjem letniku, v katerem ima od 84 učencev le 1 učenec popravni izpit.

Tako je brez upoštevanja popravni izpitov, ki bodo konec avgusta, na PŠ izdelalo 183 učencev (68,50 %), 68 učencev ima popravne izpite (25,50 %), 16 učencev (6 %) ni izdelalo. Doseženi uspeh je za 2,6 % pod večletnim povprečjem, število neuspešnih pa je manjše od prejšnjih let (med 8—10 %). Tako se je le število učencev s popravnimi izpiti nekoliko povečalo. Tudi srednja ocena letnikov je na nivoju prejšnjih let: v prvem letniku je 2,24, v drugem 2,79 in v tretjem letniku 3,08 in šolsko povprečje 2,70.

Za novo šolsko leto smo razpisali za prvi letnik poklicne šole 94 učnih mest, od tega le 32 mest za poklice elektromehanika in TK mehanika.

Prijavljenih kandidatov je bilo 106. Kar 78 kandidatov je izrazilo željo za izučitev enega od elektric. poklicev. Interes za poklice kovinar. ke stroke pa je iz leta v leto manjši. Zato ima komisija za sprejem nevhvalno in odgovorno nalogo. Sprejem naj bi dovoljil želje kandidatov, po drugi strani pa tudi potrebe Iskrinih tovarn na Gorenjskem.

Kljub upoštevanju poklicnih želja in potreb Iskrinih tovarn je bilo 12

kandidatov odklonjenih. Odklonjeni so bili tisti, ki so bili tako po učnem uspehu, psihotestu in mnenju šole manj primerni, v poklicni želji pa so vztrajali le na elektro poklicu, kjer pa smo 46 kandidatom morali upoštevati alternativni poklic.

Tudi letošnji vpis je pokazal zelo enostranske interese. Nujno je treba spremeniti miselnost in mentaliteto staršev, ki menijo, da njihov otrok ne sme biti od dela umazan. Gorenjsko gospodarstvo in še posebej ISKRA rabi več rezkalcev, strugarjev, orodjarjev, strojnih mehanikov, skratka kovinarjev.

Zato bi bilo prav, da bi poklicno usmerjanje postalo že v osnovni šoli odločujoče, seveda ob upoštevanju dejanskih fizičnih in umskih sposobnosti kandidatov. Vpliv staršev in drugih faktorjev okolja bi se morali temu podrežati.

Že v uvodu sem nakazal, da je bilo šolsko leto razgibano, a žal tudi nesrečno. Ob celotnem rednem šolskem delu je bilo izvedeno več kulturnih prireditvev, proslav, tekmovanj itd. Udeležili smo se vseh športnih področnih prvenstev srednjih šol na Gorenjskem. Vključili smo se v praznovanje 85. obletnice rojstva tov. Tita in jubilejev ZKJ in ZKS. Tudi izvedba obrambnega dne nam je zelo dobro uspela. Zato lahko tudi s tem ocenjujemo šolsko leto kot zelo uspešno.

Žal pa so ostali še vedno nerešeni nekateri prostorski problemi, ki nam onemogočajo kakršnokoli posodabljanje. Posebni problem predstavljajo telovadnica in športna igrišča, ki jih mora ŠC vsako leto najeti od Športnega društva SAVA v Štražcu. Problem kliče po nujni izgradnji lastne telovadnice in igrišč. Tako bi bilo za okoli 700 učencev rešen problem pouka telesne vzgoje, imeli bi lastno dvorano za šolske prireditve in dejavnosti šolskega športnega društva.

Glede na navedene probleme menim, da je kolektiv PŠ v okviru prostorskih in finančnih možnosti, uspešno izpolnil svoje naloge, tako v strokovnem, kot vzgojnem pogledu.

Prof. Tone Tišler

Dušan Željeznov:

(7)

TITO V ISKRI

Na ohranjenih fotografijah izpred dvaindvajsetih let je videti tudi mladega fanta, pri katerem se je Tito med svojim obiskom v kranjski Iskri zadržal malce dlje časa. Mladi delavec s fotografije je Alojz Kordež, ki je takrat delal kot orodjar v orodjarni kranjske Iskre. Ko smo ga te dni obiskali v Kranju na njegovem domu in mu pokazali sliko izpred dvaindvajsetih let, jo je vzel v roke, dolgo gledal in se začel spominjati:

„Prav takrat sem izdeloval vrtno napravo, vendar se natančno zares ne spominjam, čemu je služila takrat. Sicer pa smo tedaj vedeli, da bo predsednik Tito prišel tudi v orodjarno, kjer je takrat delalo kakih trideset orodjarjev. Jaz sem med njimi delal skoraj natanko v sredini in sam ne vem, zakaj se je Tito takrat zapičil naravnost vame.“

Zdi se mi, da se je pri nas ustavil malo dlje in se tudi poglobil v naše delo zato, ker je bil pač kovinar po poklicu. Pred seboj sem imel takrat razstavljenih več izdelkov. V delu sem imel, kot sem že dejal, vrtno napravo ki jo je tudi videti na sliki. Tito jo je vzel v roke in si jo dobro ogledal. Vprašal me je, kako gre delo, če smo zadovoljni z delom v tovarni in sploh z življenjem. Pri tem moram še pripomniti, da bi sleherni, ki bi Tita ne poznal in bil z njim skupaj, lahko takoj ugotovil, da se maršal zares dobro spozna na kovinarsko stroko.

Ob meni se je zadržal dobrih pet minut. Pri vsem tem sem seveda imel tudi malo treme, ker se je, kot sem že dejal, zapičil prav vame. Zdi pa se mi, da je prišel v orodjarno prav k meni tudi zato, ker sem bil takrat v orodjarni edini aktivni udeleženec narodnoosvobodilnega boja, hkrati pa tudi najmlajši udeleženec našega boja, obenem pa sem bil seveda tudi orodjar, saj sem se svojega poklica naučil 1948. leta na Češkoslovaškem, kamor so

Tito na obisku v proizvodnji Iskre.

me poslali na šolanje in kjer sem seveda 1948. leta doživel tudi resolucijo informbiroja in vrnitev v domovino.

Titov obisk v kranjski Iskri je bilo moje prvo direktno srečanje s predsednikom Titom. Tega dogodka se bom verjetno vedno spominjal, saj je to takšen dogodek v življenju, ki ga ne doživi vsak. Nekdo ima pač srečo, drugi je spet nima in jaz sem jo imel prav v tem smislu. Kar priznati vam moram, da sem kasneje še sanjal o svojem srečanju s Titom.

Z maršalom sem se seveda kasneje še večkrat srečal, vendar nikoli več tako naravnost in neposredno kot takrat ob njegovem obisku v naši tovarni. Srečeval in videval sem ga pozneje na raznih proslavah in drugih pomembnih dogodkih,“ je zaključil svojo kratko pripoved danes že rahlo sivolasi Alojz Kordež, ki je zdaj zaposlen v šolskem centru Iskre v Kranju kot učitelj praktičnega pouka za poklic orodjarja. Ob zaključku mi je še povedal, da je imel lani kar 22 orodjarjev v prvem letniku, za letošnje šolsko leto pa se je prijavilo 13 novih orodjarjev. Pove-

dal mi je še, da so vsi njegovi fantje fantje na mestu, da pa so najboljši tisti, ki še niso okusili mestnega življenja, torej tisti, ki so prišli v šolo s podeželja. In še to mi je zaupal čisto na koncu: letos je prejel prvič visoko odlikovanje in sicer orden dela s srebrnim vencem za svoje tridesetletno delo v Iskri.

Milan Štok je bil pred dvaindvajsetimi leti šef nabave v Iskri in član upravnega odbora, danes pa živi kot upokojenec v Kranju.

„Dobro se še spominjam,“ pravi, „kakšno je bilo takrat vzdušje v Iskri. Nenehno smo se pripravljali na Titov obisk. Velikokrat smo govorili, zlasti takrat, kadar se je maršalov modri vlak zaustavil na kranjski železniški postaji. To je bilo dostikrat in vedno smo se tedaj podzavestno pripravljali in si želeli, da bi nas Tito obiskal. Vendar se nam je včasih zazdelo, da se to ne bo nikoli zgodilo in bili smo celo malce razočarani v tem smislu, zato lahko rečem danes, da smo bili pa potem tako toliko bolj srečni in veseli, ko je do predsednikovega obiska zares prišlo.“

Iz tistega časa pa se spominjam samo dejstva, da so takrat veleli nam, članom partije in mladincem, da moramo v nekem smislu zaščititi Tita in zato smo takrat stali na vsakem vogalu in pred vsakimi vrati. Ljudje v tovarni seveda takrat niso vedeli, da bo prišel Tito. In tako smo dobro zaščitili predsednika.

Vsi so lepo med njegovim obiskom delali za stroji in moram reči, da smo dobro držali konspiracijo. Kajti Tito je prišel zares nepričakovano na obisk in v tem smislu izredno presenetil naš delovni kolektiv.

Končno se spominjam tudi srečanja z njim: šel je mimo nas in seveda tudi mimo nas v spremstvu in zame je bilo takrat nekaj izrednega, da sem videl Tita tako od blizu.

Po končanem obisku, ko smo zapustili svoja zaščitna mesta, smo mislili, da bo vse v redu. Vendar pa iz tovarne preprosto nismo mogli ven, ker so vsi delavci zapustili stroje in se nagnili na dvorišče. Tu je bil najboljši dokaz, kako so tedaj vsi naši ljudje, vsi naši delavci hoteli videti Tita od blizu in tudi slišati njegovo besedo, kar se je tudi zgodilo.

Titov obisk v Iskri je bil zares nekaj veličastnega, nekaj takega, kar človek zlepa in nikoli ne pozabi,“ je zaključil svoje pričevanje Milan Štok.

Proizvodnja v juniju 1977

Ugodni proizvodni rezultati v ISKRI Elektromehanika Kranj

Delovna organizacija ISKRA Elektromehanika je v juniju dosegla visoko realizacijo eksterne proizvodnje, saj smo proizvedli za 289.647,540 dinarjev izdelkov in s tem presegli proizvodni plan za 6,2 %. Prvo polletje smo zaključili uspešno, saj kumulativne proizvodne obveznosti presegamo za 5,3 %.

Temeljne organizacije, ki so v juniju največ zaostale za proizvodnim planom so: Vega za 32,5 %, TEN za 31,2 %, MSO za 29,6 %, Mer. naprave za 15,2 % in Elektronika za 11,1 %. Omenjene TOZD tudi v kumulativni zaostajajo za planirano proizvodnjo.

Z junijem smo porabili že 132 delovnih dni in pri tem presegli proizvodni plan za sedem dni poprečne dnevne proizvodnje.

Tovarna ATC je v juniju dosegla rekordno proizvodnjo, saj je plan eksterne proizvodnje presegla za 17,9 %, predvsem zaradi realizacije druge pošiljke v Moskvo.

Tovarna TEA je proizvodni plan presegla za 23,5 %. TOZD ima v zadnjih mesecih največ problemov s pomanjkanjem naročil za ploščati rele. V prihodnje bo treba izpad releja nadomestiti z večjimi količinami telefonskih aparatov. Zato je potrebno čim več pozornosti posvetiti kvaliteti

izdelkov plastičnih delov, večjim količinam elementov, žičnim oblikam in ostalim elementom.

Tovarna TEL dobro dosega proizvodne planske obveznosti. Tovarna je imela v juniju težave zaradi pomanjkanja kondenzatorjev iz Semiča, zaradi prehitve lastne proizvodnje. Zaradi tega so nastali tudi problemi z 20-delnimi vtikači, stikalniki in termičnimi peresnimi stavki. Zato so proizvodnjo začasnó preusmerili na spajkanje enot za tovarno ATC. Tudi v juliju bodo največji problemi z dobavami sestavnih delov za telefonske centrale 10 C in 25 C, ki jih dobavlja tovarna TEA.

Tovarna TEN je eksterno proizvodno realizacijo dosegla za 68,8 %. Telefografija je izpadla s 94 % zaradi zakasnitve polizdelkov in delno kupljenega materiala. UKV naprave so izpadle s 53 %, ostale naprave pa z 39 %, in sicer zaradi tehničnih problemov in dodatnega razvoja. V glavnem vsi problemi, ki zavirajo proizvodnjo, izvirajo iz tehničnih in razvojnih problemov.

Tovarna IPT je bila v juniju zelo uspešna. Realizacija eksterne proizvodnje je bila presežena za 47,6 %. Proizvodni plan skupne (interne in eksterne) proizvodnje je bil v prvem polletju presežen za 1 %, medtem, ko je bil polletni plan eksterne proizvod-

nje izpolnjen le s 97 %. Vzroki za to so predvsem v neurejenih odnosih in problemih pri odpremi in prevzemu izdelkov. Tudi v IPT nastopajo težave zaradi prevzemnih pogojev s kupcem.

Tovarna Vega je v preteklem mesecu ostala pod proizvodnim planom za 13 %. Problem se pojavlja pri kooperacijski proizvodnji s firmo Zeiss. Predvidevajo, da bo v prihodnjih mesecih tudi ta del proizvodnje uspešno realiziran.

Plan proizvodnje po asortimanu je bil z junijem izpolnjen s 86,4 %, kar je za 1,1 % boljše kot v maju. Še vedno se kaže slabo izpolnjevanje plana po asortimanu v naslednjih temeljnih organizacijah: Elektronika, TEN in TEL.

V prvem polletju smo proizvedli za 80.623.976 din več izdelkov kot je bilo planirano. S tem smo plan presegli za 5,3 %. Največji problemi se kažejo v tovarni TEN, kjer je doseganje proizvodnje najslabše – 80,9 %, v tovarni Vega je izpolnitev 83,4 %, v Merilnih napravah 90,9 % in v Elektroniki 93,3 %. doseganje kumulativnega plana.

Delovna organizacija ISKRA Elektromehanika je v prvi polovici letošnjega leta proizvedla za 8,8 % več kot v istem obdobju lani. Zelo je bila povečana domača proizvodnja, kooperacijska proizvodnja pa se močno zmanjšuje. Še vedno je največje povečanje v TOZD Elektrooptika, Mehanizmi in ERO. Tudi izgledi za tekoči mesec so dobri, saj je proizvodnja v glavnem pokrita z nujnim repro-materialom.

Alojz Boc

TOZD TEN, LJUBLJANA

Krmiljenje proizvodnje po sistemu Georga

O Tovarni elektronskih naprav so pisali že nekateri predhodniki in natančneje obdelali, kaj tovarna proizvaja. Da bo slika bralcu jasnejša, bi ponovno povedal, da tovarna izdeluje naprave in aparature, ki so visoko profesionalne in iz različnih področij elektronike. Zaradi raznolikosti proizvodnega programa je nujno potrebna funkcionalna organizacija proizvodnih in pripravljalnih oddelkov, ki so prilagojeni posebnostim in težavam pri vsaki stopnji proizvodnje. Vsebovati pa mora vse važne elemente za zbiranje proizvodnih stroškov in nadaljnjo obdelavo podatkov.

V letu 1969 smo v TEN uvedli sistem krmiljenja proizvodnje po sistemu Georga. Cilji, ki smo si jih takrat zastavili so bili: urediti in šifrirati tehnološko in tehnično dokumentacijo do take mere, da bo možno iz nje sestaviti dokumentacijo za predkalkulacije, planiranje, nabavo, pripravo materiala, vrstni red izdelave, plačilo delavca, kontrolo, skladiščenje, končni obračun in v zvezi s temi dejavnostmi tudi računalniško obdelavo.

Pri uvajanju GEORGA se je pokazalo nujno potrebno da vsi, ki imajo kontakte s sistemom „spregovore“ z istim poslovnim jezikom. Povedati je treba, da je tovarna TEN nastala s spajanjem dela proizvodnje Telekomunikacij Pržan in dela Industrije za elektrozveze – IEV, ki sta prinesla s seboj dva koncepta tehniške, tehnološke in prometne dokumentacije. To vprašanje smo uspešno rešili pri novih proizvodih z uvajanjem GEORGA.

Proizvodnja v TEN je tipično maloserijska, v določenih primerih tudi posamična. Pogojena je z velikim asortimanom kupljenih elementov in veliko polizdelkov izdelanimi v tovarni. Za primer bi bila aparaturna UZ, ki ima 1500 pozicij doma izdelanih polizdelkov in 9000 pozicij kupljenega materiala, finalizira pa se z 6–10 kosi mesečno. Pri takem asortimanu je potrebna natančna evidenca v proizvodnem procesu. Glede na širok program in vedno širši spekter naših izdelkov smo se odločili za nakup GEORGA. Sistem združuje planiranje kapacitet in materiala, terminiranje, organizacijo dela in zbiranje podatkov. Te dejavnosti pa ureja v cilju znižanja stroškov in povečanja učinka brez povečanja razpoložljivih kapacitet.

V operativni pripravi dela se je formirala nova skupina, ki je prevzela v operativno dela pri izstavitvi delovnega naloga in pripravi materiala. Delo te skupine obsega vodenje evidence izdanih delovnih nalogov, tipkanje originalov, kopiranje prometne in obračunske dokumentacije na kopirnem stroju „Rena“, urejanje in izvajanje sprememb in popravil tehnične dokumentacije, terminiranje, sestavljanje georga map, krmiljenje, zajemanje obremenitev in razbremenitev izdelavnih časov po polizdelkih in analitsko zajemanje teh po aparaturah, pripravljanje materiala in polizdelkov v razdelilnicah, evidenca obremenitve delovnih mest, notranji transport, komple-

tiranje in urejanje delavniške dokumentacije, obveščanje planerjev o materialu in polizdelkih, dogovarjanje o izrednih ukrepih, evidentiranje zastojev zaradi spremenjenih risb in postopkov in pokvarjenih orodij in javljanje odgovornim, da zastoj odpravijo.

Večina teh del se pred uvedbo sistema ni opravljala ali pa se je opravljala ločeno po oddelkih in bila prepuščena večji ali manjši prizadevnosti ali iznajdljivosti vodje posameznega oddelka ali enote. S tem da vodje niso več zaposleni z iskanjem in nabavljanjem materiala po skladiščih, z iskanjem dela v planskem oddelku, pisanjem plačilnih listkov in izdajnic, izračunom potrebnega materiala in transportom, se lahko v večji meri posvetijo strokovnemu delu z delavci. Pred uvedbo krmilnega sistema je bilo zelo veliko iskanja in medsebojnih obtožb, ker je material za v delo ležal raztresen po delavnicah. Prihajalo je do neljubega prepričevanja, da nekdo neko delo ima, kdor pa slučajno ni vedel kje ima založeno je poslal „iskalce“ naprej v drug oddelk. Krmilni sistem je to odpravil, ker se po vsaki izvršeni operaciji, ki jo potrdira mojster in kontrola vrne mapo v centralo, kjer se zamenja oznaka oddelka in doda plačilni list za novo operacijo. Vse iskanje odpade, ker se material odlaga na zato posebej določenih mestih – mizah, ki so tudi barvno označene. Vrstni red dela pa kaže delavniška mapa, ki visi nad tako mizo in ima predalčke za plačilne liste iz katerih je razvidna: delovna operacija, število kosov, izdelavni in pripravljalni čas. Pri materialu, ki čaka na mizi za v delo pa je risba, postopek in list, ki spremlja material in pove katere proizvodne operacije so že narejene in katere je potrebno še narediti, ter vsi podatki o gibanju količin.

Tovarna z velikim asortimanom polizdelkov je nujno navezana na so delovanje s kooperanti. Kooperanti lahko izdelajo polizdelek v celoti ali naredi samo določeno operacijo. Referent za kooperacije dobi za vsako delo obvestilo v viseči mapi in z določenim terminom, tako si lahko ustvari razne evidence in plane porabe sredstev. Referent ima mapo pri sebi dokler ni kooperacija v celoti rešena, nato pa odda mapo v GEORGA centralo.

Delavci, ki delajo pri krmiljenju in pripravi proizvodnje so planerji, terminarji, administratorji, razdelilci in transportni delavci. Delo je dinamično saj zahteva vedno celega človeka, ki mora biti iznajdljiv in se mora znati hitro odločiti. Poznati mora poslovanje z materialom, risbe in postopke, zgradbo aparature, zamenljivost raznih elementov. Pri svojem delu mora biti vesten, ker napake v proizvodnem procesu je običajno težko ali sploh nemogoče odpraviti.

(Nadaljevanje na 5.strani)

Sergij Gradnik

Kako mladi obveščamo

Na osnovi zakona o združenem delu, ki opredeljuje tudi vprašanja o obveščanju delavcev v združenem delu (členi 546 do 550), ne moremo in ne smemo mimo ugotovitev, da je v veliki meri delavec, neposredni pa tudi posredni proizvajalec, sam „kriv“ za neobveščenost o dogajanjih v svoji delovni sredini. Še vedno se premalo zavedamo tistih pravic, ki nam omogočajo in dovoljujejo, da preberemo, kar so naši delegati sprejeli ali spreminili. Ob vsem tem se čudimo, kako je kljub relativno dobremu sistemu obveščanja možno, da nekdo, ki se „zanima“ za prav vse, skomigne z rameni in komentira, da je vse okrog njega zavito v meglo in največkrat namerno prikrito ravno tisto, kar se tiče samo njega. V tem primeru ni mišljen posameznik, ampak določene, dobro organizirane in izoblikovane skupine, dejavniki ali kakor koli jih poimenujemo. Še zdaleč pa to niso ljudje, ki bi hoteli nagajati, prej bi lahko rekli, da so to osebe, ki ne najdejo samega sebe.

Če pravimo, da je mladina kot taka organizirana v tesni povezavi z osnovnimi celicami ZK, avantgarda v pravem pomenu, potem v nobenem primeru ni druge organizacije v delovni organizaciji, ki bi lahko bolj prepričljivo posegala v spreminjanje zgrešenih predstav o našem samoupravnem vsakdanjiku. Toda, na kakšen način in v kakšnih oblikah? Vsebinska je vendar jasna. Komisija za informiranje, ki v okviru koordinacijskega sveta vseh osnovnih organizacij ZSM DO ISKRA Elektromehanika, združuje mlade delavce vseh 20 TOZD in OO v njih, si prizadeva, po svojih močeh in akcijskem območju gibanja informacij, posredovati in seznanjati aktivne

mladince in tiste, ki negotovo stojijo ob strani, z zadevami, ki so nekaterim nejasne. Komisija vsekakor ni bila oblikovana, zato, da bi reportersko pristopala k obravnavanju preteklih dogodkov, čeprav sedaj neke to je. Prej bi lahko rekli, da je njena vsakodnevna naloga razlaganje pomena in vloge ZSM v delovni organizaciji. Tu se še vedno križajo interesi posameznikov in organiziranih skupin. Prav te ljudi je potrebno prepričevati o potrebnosti in pomembnosti mladinske organizacije, da bodo spremenili mišljenje: „... mladinska organizacija je v tovarni zato, da organizira razna športna tekmovanja, kulturne prireditve ipd. ...“

In kje, oziroma „kdo“ so tiste skupine ali dejavniki, ki tako pojmujejo organizacijo ZSM v Iskri? Na žalost ugotavljamo, da prav tam, kjer bi že po kadrovski strukturi lahko pričakovali ravno obratno. Kakšne so potem možnosti, da se stanje izboljša? V takih sferah prepričevanje verjetno odpade. Tudi na osebno zavest se ne moremo preveč zanašati, ker je marsikje že ni več.

Mladi informatorji po temeljnih organizacijah v svojih osnovnih organizacijah ZSM pa kljub črnogledim izgledom lahko napravijo marsikaj. Včasih je potrebno ustvariti polemiko, ker še vedno drži osnovna resnica: mladinska organizacija v delovni organizaciji ni isto, kar je v krajevni skupnosti ali v šoli. Niti ni to skupina raznih predsednikov komisij. Je pa razvejana organizacija mladih, kjer oportunisti, nergači in tudi nasprotniki nimajo svojega mesta, ker jih je premalo.

Torej, napišite odkrito odprto pismo uredništvu glasila ISKRA! Zakaj bi po nepotrebnem skrivali stvari, se počutili odrinjene od dogajanj, kjer delamo, saj smo nenazadnje družbenopolitična enakopravna organizacija mladih!

Aleksander Lap

Gozdna učna pot v Radovljici

Gozd je dobrina splošnega, neprecenljivega pomena. Poleg drugih koristi pomeni tudi „zelena pljuča“ mestnega in industrijskega prebivalstva. Ne zadržan tehnični napredek in gospodarski razvoj pogosto že ogrožata temelje naravnega in uravnovešenega človeškega okolja. Civilizacija je človeka oddaljila od narave, vendar ga zaradi sedanje utesnjenosti med železo in beton znova nezadržno vrača v njeno okolje.

Nad vse pohvalno in razveseljivo je, da je blejsko gozdno gospodarstvo in Gozdarstvo Radovljica napravilo gozdno učno pot v Predtrškem gozdu, ki je približno 1,7 km jugovzhodno od Radovljice. Na svojem začetku ima parkirni prostor za obiskovalce. Do njega pridemo skozi Predtrg (mimo tovarne Almira), Šmidovo in Predtrško polje. Dostop do poti in pot sama je po vsej svoji dolžini markirana. Markacijo (kot emblem poti) predstavlja sled bosa človekove noge na zelenem polju.

Gozdna učnapot je dolga 2,5 km. Od izstopa, pa do njene vrnitve na parkirni prostor je le 400 m. Skoraj v celoti poteka na nadmorski višini 490 m in je prav zaradi tega dostopna vsem obiskovalcem.

Pot nas seznani z 18 najpomembnejšimi zanimivostmi gozda in okolja nasploh. Ob vsej njeni dolžini so nameščene lične klopi za razgledovanje in počivanje. Sprehod po njej bo prijeten od zgodnje pomladi do pozne jeseni.

Menim, da je pot vredna ogleda in je prav, da spoznamo gozd tudi malo drugače. Ne pa tako, da se zapeljemo vanj z avtomobilom, ustavimo na prvi jasi in se nato najemo čevapčičev in piva, za seboj pa pustimo kup plasti-

ke, tetrapakov, pločevink in celo kakštilnik ali star hladilnik. Priznajmo, da marsikdo, ki bolj kulturno hodi po gozdu, zelo malo pozna njegovo floro in favno in bi bil v zadregi, če bi moral pokazati črni ali beli gaber, topol ali jesen.

Zato obiščite to pot! Knjigo vtisov, napotkov in predlogov dobite v gostišču „Kok“ v Predtrgu.

V juliju je odšla v pokoj Lojzka Osterman. V Iskri je delala 20 let, od tega 12 let v obdelovalnici tovarne Stikal. Sodelavci so ji ob sklovesu izročili spominsko darilo in ji zaželeli še mnogo zdravih let v zasluženem pokoju.

Zaključek živahne polletne dejavnosti

Z 9. zasedanja DS DO IEZE — Odziv na teze o združevanju v DO naj bo pravočasen!

Delavski svet DO IEZE je na svoji 9. seji 13. julija zaokrožil in zaključil obravnavo pomembnejših zadev pred kolektivnim letnim dopustom. Med drugim velja še posebej omeniti pripombe zborov delavcev v DO o težah o združevanju dela v slednji in pa v SOZD. (Predlogi tez so bili predhodno objavljeni v našem glasilu). Nanje je bilo nekaj pripomb, ki jih bo pregledala in uskladila posebna komisija, imenovana s strani DS DO. Nato bodo posredovane skupščini ZP Iskra.

Kot naslednje je DS DO obravnaval teze o združevanju v DO. Tudi nanje so imele TOZD pripombe, ki jih sedaj zbira in pretresa ista komisija. V tej

zvezi želimo poudariti, naj bi bil odziv iz TOZD večji kot tudi pravočasno! Posamične pripombe ter njihove usklajene inačice na ravni DO bomo v glasilu objavili naknadno, zato da bodo o njih obveščeni prav vsi delavci TOZD v DO IEZE. Z vsoto aktivnosti se tudi DO IEZE vključuje v rokovnik, določen s sklepom skupščine ZP Iskra za uresničevanje določil Zakona o združenem delu.

Nadaljnja točka dnevnega reda zasedanja se je nanašala na predlog sprememb samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in OD v elektrokovinski industriji Slovenije.

Imenoval je tudi nov odbor za družbeno samozščito ter razrešil dosedanjega za SLO v skladu z zadevnim zakonom. Odobril je še plačilo deviznih sredstev za šolanje strokovnjakov-sodelavcev projekta mikroelektronike pri ameriški družbi AMI.

VBR

Nova investicija TOZD Elektroliti

Veliko povpraševanje po izdelkih TOZD Elektroliti v Mokronogu pogojuje povečanje proizvodnje — Nove proizvodne površine, izpopolnjen proizvodni program

TOZD Elektroliti v Mokronogu obstaja v okviru Iskre že 19 let. V tem obdobju je v tovarni nekajkrat prišlo do menjave vodstev. Občutiti je bilo tudi pomanjkanje zanimanja za opredelitev pravega razvojnega programa. Čeprav so sedanji proizvodni prostori zasilni in dotrajani, pa je proizvodni program elektrolitov tržno zelo zanimiv in perspektiven. Proizvajajo namreč elektrolitske kondenzatorje za uporabo v široki potrošnji in profesionalni tehniki, za katere je v svetu in doma veliko povpraševanje. Glede na to so sedanje proizvodne zmogljivosti vsaj dvakrat premajhne in to za obdobje najmanj 10 let.

RAZVOJNI PROGRAM TOZD

V tej zvezi velja omeniti, da elektrolitski kondenzatorji za profesionalno tehniko potrebujejo še kvalitativno izpopolnitve. To je zajeto tudi v elaboratu nove investicije TOZD, ki je ravnokar v pripravi. Glede na že omenjene tržne možnosti predvideva razvojni program TOZD naslednje postavke:

— dopolnitev asortimenta s profesionalnimi kondenzatorji (z večjo zanesljivostjo od navadnih ter s širšim temperaturnim razponom) kot tudi s kondenzatorji za zagon enofaznih mo-

torjev — v pripravi je O — ta serija teh proizvodov)

— izboljšanje kvalitete obstoječih tipov elektrolitov in zmanjšanje izmeta

— tudi v sami notranji organizaciji TOZD so predvidene nekatere spremembe

POMEN IN NALOGE RAZVOJNEGA ODDELKA

Eden najpomembnejših delov TOZD je vsekakor dislocirani razvojni oddelek v Ljubljani. Kadrovske je trenutno še premalo močan, vendar je z omejenim elaboratom predvidena podvojena zasedba v srednjeročnem obdobju razvoja. Ta oddelek naj bi se krepko zavzel za izpeljavo vseh tistih nalog, ki so ravno tako opredeljene v elaboratu in brez katerih predvidene investicije v nov proizvodni obrat, opremo ter tehnologijo ne bo mogoče izpeljati.

Predvideno je, naj bi v Mokronogu pričeli z gradnjo proizvodnega obrata — etažno-prilicnega objekta v izmeri ca. 1600 · kv. m. — ob koncu letošnjega oziroma v začetku leta 1978. Notranja oprema naj bi bila dokončno montirana do 1. 1. 1979, ko naj bi v novem objektu stekel tudi začetek redne proizvodnje.

VBR

KRMILJENJE PROIZVODNJE PO SISTEMU GEORGA

(Nadaljevanje s 4. strani)

Kadre za taka dela šole ne vzgajajo, ampak se posamezni profili delavcev oblikujejo na samem delovnem mestu na podlagi izkušenj sodelavcev, ki morajo uvesti vsakega novodošlega v že utečeni red dela v oddelku. Sele čez določen čas, ko novi sodelavec osvoji osnovno znanje in poznavanje, ki ga zahteva delovno mesto, lahko razvije svoje sposobnosti.

Delo z Georga napravo je specifično tudi zaradi označevanja z barvnimi jahači, ki pomenijo številke. Pri dolgotrajnem gledanju se oči utrudijo zaradi pisane palete barv. Delavci morajo dobro ločiti barve, kar je v korist boljšega in hitrejšega ugotavljanja željenih podatkov in informacij.

Pred uvajanjem krmilnega sistema so si nekateri naivno zamišljali, da jim ne bo treba več delati in da bo na mestu njih delal sistem, oni pa bodo prišli samo po „plačo“. Razočaranje je bilo zelo veliko, ker so se zaradi večje urejenosti pokazale vse napake, ki so si jih nekateri prisvajali kot vrline.

Vsak sistem, pa naj bo še tako dober, se bo izrodil, če se ljudje ne bodo po njem ravnali. Georga sistem z diagonalno določa vrstni red dela. Ta pa je pogojen s plani, ki so jih sprejeli samoupravni organi. Urejenost proizvodnje pa izvira iz stalne težnje po povečanju osebnih dohodkov, skrajšanju delovnega časa in konkurenčni sposobnosti.

Zato vse te težnje zahtevajo, da se organizacija proizvodnje tem prilagodi in da se tudi izvrševalci prilagode tem ciljem. Zato se mora vsakdo, ki na lastno pest izbira delo, zavedati, da ruši rentabilnost. Predvsem se morajo strogo držati vrstnega reda tisti oddelki, ki so na začetku proizvodnega procesa. Vsako izogibanje delu po vrstnem redu je zelo kratkovidno. Imamo zelo lep pregovor: „Kar lahko storiš danes, ne odlašaj na jutri“.

Nekateri se ne zavedajo posledic, ter zadržujejo in izbirajo delo. Posledice takega ravnanja so zaradi dolgega pretočnega časa posameznega sestava lahko usodne, če ne že kar katastrofalne, čeprav na prvi pogled in laično gledano niso vidne. Nepravilno odločitev glede tega lahko prinese samo premalo informiran in preveč samozvesten odgovorni vodja, ki lahko vrhu vsega ne pozna dobro tehnološkega procesa za operacije, ki sledijo in gleda samo na ekonomiko svojega delovnega mesta, kar je pravilno samo do te mere dokler ne ogroža ekonomike ostalih delovnih mest in tudi celotne TOZD.

Enako se ne zavedajo posledic tisti, ki oddajo delo od sebe nepopolno obdelano in s tem prepuščajo odločitve drugim, če pa se ti drugi ne morejo odločiti, pa zadeva lahko traja dalj kot je potrebno. Sistem zagotavlja zbiranje podatkov, ki so zelo pomembni za hitre in učinkovite odločitve.

Z. N.

Akcijski program boja proti alkoholizmu

Pred dvema letoma smo v Elektromehaniki ugotovili, da postaja problem alkoholizma v naši delovni organizaciji vedno večji. Izdelana je bila kratka analiza, s katero je bil seznanjen širši krog vodilnih in vodstvenih delavcev. Vključena je bila tudi ocena zdravstvenih delavcev v Obratni ambulanti Iskra, da je v kranjskih temeljnih organizacijah najmanj 100 delavcev alkoholikov, ki so potrebni takojšnje zdravljenja.

Kljub takratni zavzetosti pa ima danes Oddelek za družbene zadeve kot strokovna služba, ki vključuje tudi socialno dejavnost, več razlogov za resno razmišljanje, kako bi dosegli večje uspehe v boju proti alkoholizmu. Prvič pri operativnem vodstvenem kadru pa tudi pri nekaterih najbolj odgovornih delavcih nismo uspeli pomembno spremeniti njihovih odklonilnih ali ne dovolj pozitivnih stališč do reševanja alkoholizma v delovni organizaciji. Drugič so se v sam disciplinski postopek (odkrivanje alkoholizma, predlaganje disciplinskega postopka in ugotavljanje kršitve delovnih dolžnosti) prikladli nekateri stereotipi, ki zavirajo učinkovitost tega strokovno zahtevnega dela. Predvsem se je to odražalo na premajhni ostrogi ukrepov, ki pripeljejo alkoholomana do prostovoljne odločitve za zdravljenje. Tretjič pa je Klub zdravljenih

alkoholikov (KZA) pred poldrugim letom zašel v krizo, katere posledice čuti še danes.

K razmišljanju pa je svoj delež prispevala tudi nedavna razprava o alkoholomaniji in narkomaniji v republiški skupščini, ki je poudarila širši družbeni pomen in dimenzije boja proti alkoholizmu. Odkrila je vrsto družbenih zadreg, ki na slovenskem onemogočajo razmah te dejavnosti. Posledice takih razmer se kažejo tudi v kranjski občini in v naši delovni organizaciji.

Pred strokovno službo je pomembno dejstvo, da imamo v delovni organizaciji veliko število alkoholikov, ki jih je treba zdraviti, ozdraviti in jim pomagati, da se ponovno normalno vključijo v delovno in življenjsko okolje. Zato je bil izoblikovan akcijski program boja proti alkoholizmu, ki velja le za kranjski del Elektromehanike, ki je tempiran na daljši rok in ki mora biti verificiran še v ustreznem samoupravnem organu.

Celotni splet vprašanj je bil razdeljen na tri dele. Prvi del zajema zdravstveno dejavnost in to od vključenosti lečečih zdravnikov v obratni ambulanti Iskre, dela zdravnice kot terapevte v Klubu zdravljenih alkoholikov, do organiziranosti zdravstvenega doma za učinkovitejšo borbo proti alkoholizmu. Delavci Elektromehanike smo zainteresirani za uspešnost funkcionalnega zdravstvenega dela, zato je v septembru predviden delovni razgovor z zdravstvenimi delavci. Verjetno še obstajajo možnosti za izboljšanje sedanjega načina delovanja. Pri tem pa moramo poudariti nesporne zasluge zdravnice dr. Šubicove za delovanje KZA.

Drugi del tvori vprašanja normativne ureditve samoupravnega postopka, priprave predlogov in drugih pripravljalnih opravil ter sklepanja v samoupravnih organih za disciplinske zadeve. Dogovorjeno je bilo, da bo nov samoupravni sporazum o delovnih razmerjih vseboval preciziran postopek za obravnavanje alkoholikov, ki bo polno vključeval mnenje socialne službe in druge okoliščine. Končni ostri ukrep naj ne bi bil le „kazen“, ki se znižuje glede na olajševalne okoli-

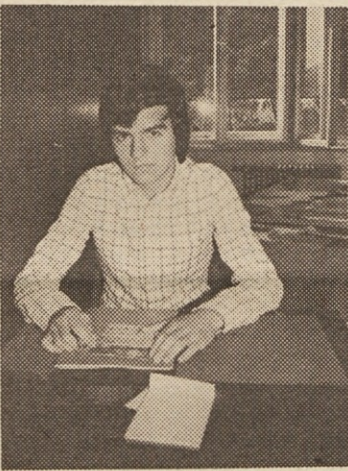
ščine, temveč predvsem pomoč h končni odločitvi alkoholika, da se podvrže zdravljenju. Druge okoliščine so potemtakem: ali skrajni pritisk zakonca oz. drugega svojca ali stopnja načetosti zdravja, ki alkoholika pripelje do šokantnega spoznanja o sebi in k odločitvi za zdravljenje ali pa ostri na pri obravnavanju kršitev delovnih dolžnosti v delovni organizaciji. V predlogu nove samoupravne organiziranosti naših temeljnih organizacij in delovne organizacije pa je že predviden alternativni predlog o enotnem samoupravnem organu za disciplinske zadeve, ki bo — če bo sprejet — imel vrsto prednosti.

Tretji del pa zajema razmere v delovnem okolju. Predvsem gre za odnos med delavcem-alkoholikom in njegovim neposrednim vodjo dela pa tudi za zglečnost in dosledno izvajanje dogovorjenih norm ravnanja in obnašanja. V načrtu je bolj intenzivno proučevanje delavcev o osebnih in družbenih škodljivostih alkoholizma razširitev direktnih stikov socialne službe z vodji dela v fazi odkrivanja alkoholomanov, dogovori v posameznih organizacijskih enotah o opustitvi nekaterih „tradicionalnih“ navad, posebne teme o alkoholomaniji v programih funkcionalnega izobraževanja ipd. Od širine akcij in podpore subjektivnih dejavnikov v tretjem delu vprašanj si obojamo največji napredek.

S tem na kratko prestavljenim programom se ISKRA Elektromehanika vključuje v naloge, ki so bile nakazane v sklepih in stališčih republiške skupščine, sprejetih maja letos. Ti slonijo na ugotovitvi, da bo treba „problemato uresničevanja akcijskega programa boja zoper alkoholizem spremljati tudi na področju vzgoje in izobraževanja... in gospodarstva (!)“ Vsi nosilci teh nalog so bili opozorjeni tudi na potrebo po učinkovitih preventivnih ukrepih. Problem alkoholizma je namreč problem celotne družbene skupnosti, torej tudi delovnih kolektivov, in ne le področja zdravstvenega in socialnega varstva, ki se z njim srečujejo šele pri odpravljanju njegovih posledic.

P. P.

Španec v Železnikih

Španec Vincente Camino.

Te dni je po naših tovarnah precej tujih študentov. Prakticirajo, hočejo vedeti in videti, kako je v Iskri, v Jugoslaviji. Enega teh študentov Vincenta Camina smo našli v Železnikih v Elektromotorjih.

Vincente Camino je študent ekonomije iz Pamplone v Španiji, študira pa v znanem središču bančništva in ekonomskem centru na univerzi v Bilbau. Pravzaprav je Vincente Bask, član znane manjšine, ki je pod Francom v Španiji „ni bilo“, zdaj pa že ima svoj jezik v šolah. Mladega študenta smo prosili, naj nam pove, kako je prišel v dolino pod Ratitovcem.

„Svet je velika vas, in priti kamorkoli res „ni kunšt“. Prek mednarodne študentske organizacije AIESEC sem bil poslan v Jugoslavijo, ljubljanski kolegi pa so me poslali v Elektromotorje.

Pri vas bi predvsem rad spoznal ekonomijo poslovanja, odnose proizvodnja—gospodarstvo in delavec—upravljanje. Seveda sem mnogo slišal o samoupravljanju in zdaj bi rad videl, kakšna je vaša politična ekonomija in ekonomija nasploh v praksi.

Že vaša dežela je name naredila čudovit vtis. Od tipičnega vročega sredozemskega ambienta do veličastnih gora le nekaj sto kilometrov. Presečen sem tudi nad čistimi in urejenimi mesti ter lepo obdelano zemljo. Vsaka krpa je porabljena in zasajena. Seveda pa sem vesel lepega sprejema v tovarni, kjer mi nudijo vse možnosti, da bi videl in „otipal“, kar želim vedeti.

FY

V TOZD Števci in TEA so se pred nedavnim poslovi od treh svojih marljivih dolgoletnih sodelavk, ko so odšle v pokoj. Ob upokojitvi jih je oko kamere ujelo sredi svojih nekdanih sodelavk in sodelavcev. Od zgoraj navzdol: upokojenka Tina Prašnikar je delala v navijalnici napetostnih tuljav v TOZD Števci, Justina Hvasti je delala v gabaniki v TOZD TEA, Slavka Cernač pa je do upokojitve delala v kontroli obdelovalnice v TOZD Števci.

Humanizacija napredka

Pred kratkim se je v Portorožu končalo sedmo mednarodno zasedanje konference „Znanost in družba“, ki je bilo posvečeno temi humanizacije napredka.

Iz vrste prispevkov smo izbrali tri avtorje, katerih referate objavljamo v izviru:

Arif Tanović: Humanizem — kriterij napredka

Aleksandra Kornhauser: Znanost ni religija XX. stoletja

Boris G. Kuznecov: Kaj je megaznanost?

ARIF TANOVIĆ

Humanizacija — kriterij napredka

Tanović najprej ugotavlja, da je realno govoriti o konfliktu humanizma. Tako prvi pogled na človeka in njegovo prakso opravičuje izkoriščanje, ovekovečenje razrednih razlik, podrejenost žene, neenakopravnost ras in narodov, imperialistično dominacijo in hegemonijo. Druga vrsta humanizma pa bi z vsemi temi razlikami pometla po revolucionarni poti, kar opravičujejo s hotenjem po svobodi in radikalni emancipaciji človeštva. Očitno je, da za raznimi ideologijami stojijo najgloblji interesi določenih družbenih razredov. Konflikt interesov se odraža v konfliktih družbene zavesti, toda pogosto tudi v ideološko preobrnjeni obliki ali pa prikriti v kaki izmed variant humanizma.

Kot obstojajo različne vrste humanizma, tako obstojajo tudi različni koncepti napredka. Kot družbeno-ekonomska praksa in kot družbena vrednota je napredek najbolj povezan z razvojem industrijske družbe. Kapitalizem v vzponu uničuje vse fevdalne okove, profit je temeljni motiv, denar pa merilo vseh vrednot. Napredek znanosti in njena vključitev v službo gospodarstva v smislu uporabne znanosti vodi v tehniki do znanstveno-tehnološke revolucije, ki se odvija pred našimi očmi ter v temeljih pretresa vse strukture starega sveta. Za moderni znanstveni duh je napredek nedvomni in sestavni del smisla raziskovanja in aplikacije rezultatov v tehniki. Šele pred izumom destruktivnih orožij je vzbukana vest in zastavljeno vprašanje svrhe, smisla in cilja znanstvenega odkrivanja latentnih sil materije. Zastavilo se je vprašanje, če ne piše znanstveni napredek 20. stoletja nekrologa ideji napredka 19. stoletja? Znanost in tehnika v oborožitvi sta zagrozili obstoj človeškega dela. Medtem ko občudujemo rezultate človeškega uma in človeške moči v manipuliranju zunanje narave, se hkrati bojimo splošnega uničenja naravnih pogojev življenjskega okolja. Izkazalo se je, da je mogoče znanost in tehniko uporabiti v dobre in zle namene. Odtod nastaja bistveni problem našega časa, da bi humano kontrolirali sodobni znanstveno-tehnološki napredek.

Prepričani smo, da ni rešitev v tem, da bi zaustavili znanstveno-tehnološki napredek, temveč da bi ga človeško ustrezno usmerili. Medtem ko milijoni

gladujejo ali pa nimajo zadovoljenih osnovnih življenjskih potreb, da pri tem sploh ne govorimo o višjih človeških kulturnih in duhovnih potrebah, zveni sarkastično teza o potrebi zaustavitve ekonomskega napredka glede povečanja gmotnih dobrin za življenje. Vprašanje tiči v ustrezni uporabi človeških produktivnih moči ter pravični razdelitvi dobrin.

Neodgovorno manipuliranje z naravnimi silami v sodobnosti pogosto vodi tehnološki proces do mejnih črt, s tem pa tudi človeški rod pred dileme obstoja. Odtod zahteva po nekem odločnejšem in harmoničnejšem odnosu človeka do narave, do drugega človeka, predvsem pa do samega sebe. Kajti človek, ki je v spopadu s samim seboj, mora biti v spopadu z drugim človekom in zunanjim svetom.

Smo priče in udeleženci svetovnega protislovnega gibanja, ki vrtoglavo drvi naprej. V različnih oblikah poteka transformacija prejšnjih oblik življenja družbenih skupnosti, regij in kultur. Splet svetovnih protislovij se pojmovno različno kaže: kot prehodno obdobje od kapitalizma v socializem, kot industrijska ali poindustrijska družba itd. Če sta svet socializma in svet kapitalizma kot svetovnogodovinska procesa v vseh deželah, ne glede na družbeni red, v bistvu v nasprotju, potem so tudi različne poti, oblike in dometi socialističnih gibanj kot so tudi različne oblike odpora, prilagajanja in vzdrževanja „životarjenja“ kapitalizma.

Humanizem, ki ga zastopamo, nazivamo „realni humanizem“, kar pomeni, da predpostavljamo načela humanizma, dezalienacije, svobode osebnosti in skupnosti in hočemo videti čim več od tega ustvarjenega. Humanost nekega delovanja, tako menimo, moramo ocenjevati po tem, koliko kdo prispeva k resnični človeški emancipaciji. V tem smislu je tudi napredek; tako ekonomski kot znanstveni, moralni družbeni, politični, kulturni, itd. v toliko upravičen, v kolikor realno prispeva k človečnosti človeka, k njegovemu počlovečenju.

Dejavnost, ki jo terjamo, je hkrati teoretična in praktična. Kajti splošno-ljudska morala in univerzalni humanizem predpostavljata tudi razvito splošno človeško solidarnost in odgovorne praktične ukrepe za humanistično usmeritev napredka.

ALEKSANDRA KORNSHAUSER:

Znanost ni religija XX. stoletja

Človeštvo je izpostavljeno vrsti ključnih problemov, je dejala dr. Kornhauserjeva, pomanjkanju pro-

stora in surovin, onesnaženju zraka in vode, pomanjkanju energije in hrane, ogrožanju zdravja in ne na koncu, pomanjkanju znanja. Izhod iz kritičnega položaja vidijo številni v preizdelitvi naravnih dobrin, v prvi vrsti v dvigu cen surovin. Drugi pozivajo na akcije za omejevanje števila prebivalstva na eni in zmanjšanje potrošniškega apetita človeštva na drugi strani. Pesimisti neomaltuzijanskega kova napovedujejo skorajšnji konec naše civilizacije, medtem ko optimisti govore o kompletni rešitvi vseh problemov s pomočjo sodobne in bodoče znanosti in tehnologije.

Vendar znanost in tehnologija ne smeta biti religija dvajsetega stoletja. Kreatorji politike morajo poznati njune dosežke. V demokratičnem sistemu socialističnega samoupravljanja je sleherni človek kreator politike, izbirati mora med različnimi možnostmi in odločati o tem. Če sam ne pozna bistva problemov in predloženih rešitev, potem drugi manipulirajo z njegovo pravico odločanja. Zato je tudi pravica in dolžnost slehernega človeka, da pozna znanost in njene dosežke.

Vendar moramo pri tem upoštevati, da noben človek nima niti časa niti posebnega strokovnega znanja, da bi lahko spremljal napredek vseh disciplin na strokovni ravni. Vendar pa mora biti obveščen na strokovno pravilen, hkrati pa tudi razumljiv način.

To postaja čedalje večji problem. Ne gre samo za dolžnost obveščanja slehernega državljana o dosežkih in možnostih sodobne znanosti in tehnologije na ustrezen način. Še bistvenejše je vprašanje, kako iz tega ustvariti ne samo informativnega procesa, ki teče v eni smeri — od znanosti k človeku — temveč komunikacijski proces, v katerem bo sleherni človek spoznaval znanost in uporabljal njene dosežke, istočasno pa s svojimi predlogi in sodbami vplival na njeno nadaljnjo usmeritev. To predstavlja težko nalogo najprej za znanstvene delavce. Treba je pobijati elitistično mišljenje, da je strokovno pravilno, vendar poljudno prikazovanje znanstvenih problemov, metod in rezultatov „neznanstvena aktivnost“.

Toda to je tudi naloga politike. Vloga politike je, da usmerja človeka k znanosti in znanost k ljudem. To ni samo naloga samoupravnih interesnih skupnosti za znanstveno delo. Znanost mora biti prisotna v sleherni osnovni celici družbe, v slehernem združevanju teh celic. Povečanje deleža znanosti mora biti nenehen proces pri vsakem delu, v sleherni aktivnosti.

V gospodarstvu še posebej srečujemo forsiranje raziskav, ki naglo vodijo k realizaciji na tržišču. To je še posebej potreba in značilnost manj razvitih in drobno organiziranih okolij, ki nimajo dovolj sredstev za kompleten proces raziskovalnega dela. Takšna naravnost daje samo kratkoročno dobre rezultate. Brez kompletnega procesa raziskovanja, torej brez napajanja aplikativnih in razvojnih raziskav iz fundamentalnih vsi napori postopno degenerirajo na raven rutine, ki ne vzbuja več ustvarjalne fantazije v zadostni meri, v okostenelih sredinah pa jo celo duši.

Kratkoročna aplikativna in razvojna raziskovanja so potrebna, ker njihovi rezultati omogočajo nove naložbe v znanost. Toda biti morajo planirani in realizirani v povezavi z dolgoročnimi raziskovanji, ki razvijajo nove znanstvene metode. Brez le-teh tudi znanost v takšnem okolju preide v kolonijo nerazvitih.

To je slabo tudi za proizvodnjo. Čas od znanstvene iznajdbe do prenosa le-te v proizvodnjo lahko znaša tudi več desetletij — na primer za televizijo 22 let, za silikone 39 let, za penicilin 16 let, itd. Neintegrirana proizvodnja ni sposobna čakati tako dolgo in opravljati dolgoročne raziskave. Integracija fundamentalnih, aplikativnih in razvojnih raziskav ter integracija proizvodnje je edini način, da se lahko zagotove zadostna sredstva in sinteza idej za neodvisen napredek.

Tu imamo pa še nov deficit: ko planiramo raziskave za gospodarstvo in investicije v novo tehnologijo preveč pogosto pozabljamo na potrebe po raziskavah za potrebe človeka in njegovega okolja, čeprav mora celotna proizvodnja služiti prav tem ciljem.

Razum nima meja in le-teh mu tudi ne smemo postavljati. Meje so določene z odgovornostjo posameznika in celotne družbe na podlagi njene zavesti. Prvi je odgovoren za svoje delo, družba pa za usmerjanje napredka v smeri humanizacije s pomočjo programiranja in financiranja tega napredka pa tudi s pravnimi sredstvi. To je ključna naloga politike.

Posebej je treba poudariti odgovornost znanstvenih delavcev. Ne samo do ljudi, temveč tudi do celotne narave. Dolžni so ugotavljati vzroke, zakaj znanost in tehnologija pogosto nista več v ravnotežju z naravo.

Sodobni človek in tudi raziskovalec jemlje naravo preveč statično, kot objekt raziskovanja, merjenja. Potrebi so novi pristopi integriranega pristopa k naravi, parametre zanj pa morajo določiti skupaj naravoslovci, tehnologi, filozofi in sociologi.

Ne gre več samo za pomen znanosti pri izkoriščanju narave, temveč za pomen znanosti in tehnologije glede ravnotežja v njej.

BORIS G. KUZNECOV

Kaj je megaznanost?

Beseda megaznanost (morda bi jo lahko poslovenili kar z veleznostjo?) najpogosteje označuje tiste raziskave, ki morajo spremeniti naše najbolj fundamentalne predstave o povezanosti metagalaksije in elementarnih delcev, o prostoru, času, gibanju, materiji in življenju. To je neklasičen pojem. Klasična znanost je izhajala iz ideje o nekih, dokončno ugotovljenih načelih — fizikalnih aksiomih, ki jih nov poskus ne bo mogel spremeniti. Znanost dvajsetega stoletja, ki se je razvila iz relativnostne teorije in kvantne mehanike pa obeležuje posebno obliko: obvezno prehaja s posamične teorije na splošno, naravno obdelavo posebne teorije, iz tiste, ki je splošnejša k tisti teoriji, ki bi jo lahko označili za metateorijo in k temu še na novo metateorijo. V tem tudi tiči kriterij notranje popolnosti fizikalne teorije, ki je pripeljala Einsteina k relativnostni teoriji kot pojasnitvi stalnosti svetlobne hitrosti v gibljivih intencijskih sistemih preko odnosa prostora in časa, preko koncepta štiridimenzionalnega sveta. Danes neklasična znanost s svojim slehernim novim velikim dosežkom jasno kaže takšen prehod k splošnejši teoriji in transformaciji najsločnejšega fundamenta znanja.

Za neklasično znanost, ki se odreka dokončnim resnicam, za znanost, v kateri so nove, prej nepoznane konstatcije nezdružljivo povezane z novimi vprašanji, ki se zastavljajo v naravi, s programi novih eksperimentov, z znanostjo kot dejavnostjo, je sprememba moralnih in estetskih norm neposreden učinek znanosti. To še posebej jasno opažamo v razvoju mehanike. Pa vendar vrednosti megaznanosti ni mogoče definirati brez napovedi za nadaljnjo prihodnost. Megaznanost je znanost, ki pripravlja civilizacijo XXI. stoletja. Lahko ji celo rečemo tudi znanost tretjega tisočletja, če povežemo pojem megaznanosti s celotno

periodizacijo zgodovine spoznanja, z najpomembnejšimi etapami znanstvene misli, ki zajemajo stoletja, včasih pa tudi tisočletja. Megaznanost zajema raziskovanja, ki so zamajala ali pa lahko zamajajo stoletne invariante (konstante) znanosti, predstave o prostoru, času, gibanju in materiji, o neskončnosti in končnosti, kontinuiteti in diskretnosti vesolja, o bistvu vesoljskega ratio. Faze, v katerih so vladale nekatere nespremenljive predstave o osnovah vesolja lahko izkažemo v tisočletjih. Temu pojmu ni potrebno pripisovati natančnega kronološkega in sploh metričnega smisla. Pripadetični koncept sveta je vladal v znanosti skoraj dve tisočletji, klasični tri tisočletja. Vendar pa sodobna neklasična podoba sveta, ki se v načelu odreka absolutizaciji svojih temeljev, ki zahteva njihovo metadokazovanje, lahko računa na stoletja v tem smislu, da mi, ko raziskujemo bele lise in protislovja sodobne znanosti, vidimo pred seboj perspektivno neprestane modifikacije, razvoja in v tem smislu ohranjanja novih predstav o svetu, nastalih v XX. stoletju. Prav zaradi teh modifikacij stoletnih invariant ni več vrst spoznanj, ki so med seboj ločene z dolgi „organskimi“ epohami, temveč je to nekaj sistematskega, kar je dobilo naziv megaznanosti.

Zdi se, da vpliv megaznanosti — in še posebej takšnih njenih vej (ki se v ostalem čedalje bolj približujejo druga drugi) kot so to astrofizika in fizika elementarnih delcev — objavlja človeštvu XXI. stoletja prehod z nuklearne energetike k temeljem najpomembnejših znanstvenih in znanstveno-tehniških dosežkov v novo civilizacijo, v kateri bo uporaba in preučevanje zapletenejših subnuklearnih procesov postala temelj za proizvodnjo, spoznanje in kulturo.

Pomena megaznanosti ni mogoče določiti brez napovedi, ki izhajajo iz okvira XX. stoletja, ker megaznanost določa tiste smeri misli, poskusov in njihove uporabe, ki bodo postale invariante za dolgo prihodnje obdobje. Prav zato jim lahko rečemo invariante tretjega tisočletja (popolnoma se zavedajo pogojnosti takšnega vzdevka). Danes doživljamo prvo fazo obdobja, ki zajema tako dolge prognoze. Obstojee projekcije znanosti in njene uporabe v zadnji četrtini XX. stoletja orisujejo kompleksno realizacijo tistega, kar nam daje atomska fizika in njene najraznovrstnejše resonance v energetiki, tehnologiji, biologiji in ekologiji. Plan elektrifikacije sovjetskih republik, ki je bil izdelan 1920. leta, je bil plan kompleksne uporabe klasične znanosti na ravni začetka stoletja: klasične elektrodinamike (centralizacije energetike s pomočjo prenosnega omrežja visoke napetosti, električni pogon in avtomatika), klasične elektronske teorije (elektrokemija) itd. Sodobna napoved za obdobje od sedmega do devetega desetletja pa je program kompleksne uporabe neklasične znanosti, predvsem kvantne mehanike atomov, relativističnega odnosa energije in mase, molekularne biologije in uresničitve ekonomskih in ekoloških možnosti, ki jih je ustvarila neklasična znanost. Napovedi za XXI. stoletje so popolnoma drugačne po svojem značaju. Njihova najvažnejša naloga je skicirati tista trajna načela, katerih evolucija izhaja iz nerešenih problemov, ki stojijo pred znanostjo druge polovice XX. stoletja in karakterizirajo sodobno megaznanost ter določajo njen vpliv na sodobno kulturo, misel in dejavnost naših sodobnikov. Lahko domnevamo tudi to, da bo, potem ko bo jedrska energija vključila v energetsko bilanco zelo koncentrirane in praktično neizčrpne vire energije, najpomembnejša naloga koncentracija maksimalne energije v najmanj možne prostorsko-časovne segmente. Načelno nove možnosti za takšno koncentracijo so lahko povezane s procesom anihilacije materije in antimaterije. Ti procesi, tako eksotični v tem trenutku, bodo postali morda začetni znanstveno-tehniški člen postatomskega stoletja kot so ob koncu tridesetih let eksotična načela cepitve jeder urana postala začetni člen atomskega stoletja.

Izbral, prevedel in priredil:
Dušan Željeznov

Evropsko tekmovanje radioamaterjev

Ekipa kranjskega radiokluba ISKRA se je udeležila evropskega tekmovanja radioamaterjev na UKV področju

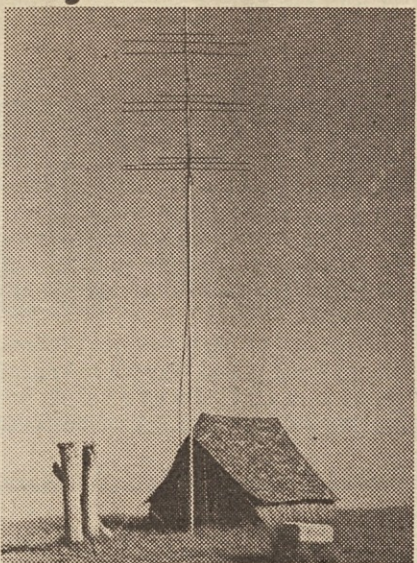
V soboto, 2. julija je tekmovalna ekipa radiokluba ISKRA odšla na 1554 m visoki Blegoš, kjer so si kranjski radioamaterji v opuščenem bunkerju iz Rupnikove linije uredili svoje prostore za oddajanje. Ekipa je sodelovala na evropskem tekmovanju radioamaterjev na UKV področju, ki je organizirano vsako leto, prvo soboto v juliju.

Tekmovanje traja od sobote od 17. ure dalje do nedelje do 17. ure. V tem času morajo radioamaterji vzpostaviti čim večje število radijskih zvez, s čim bolj oddaljenimi radioamaterji po vseh državah v Evropi. Oddajajo na 144 MHz. Zaradi poznanih lastnosti razširjanja teh valov morajo biti razdalje vidne, oz. lokacije, kjer so postavljene oddajno-sprejemne naprave, čim višje. Naši radioamaterji odhajajo navadno na Ratitovec, Snežnik, Grintavec, Nanos in druge gore, Kranjčani pa na Blegoš. Vrh Blegoša je sicer pust in samotn, nobenega doma ni na njem. Voda je pol ure daleč, srečali so le pastirje.

Med preizkušanjem antene za frekvenco 27 MHz.

Ekipa radiokluba ISKRA je na letošnjem tekmovanju vzpostavila 308 zvez z radioamaterji v Jugoslaviji, Avstriji, Italiji, Švici, Nemčiji, Bolgariji, Poljski, ČSSR, Romuniji in Madžarski. Računajo na dobro uvrstitev, nekeje do petega mesta.

Kar 350 kg tovora je 6 mož moralo spraviti na vrh.

Radioamaterji za zveze uporabljajo lahko tako telegrafijo kot tudi telefonijo. Oba partnerja si najprej izmenjata svoje pozivne znake, oceno slinosti, ki je podana s številkami; dodana je še trimestna zaporedna številka vzpostavljene zveze. Bistvena je tudi lokacija obeh postaj, ki je podana z mednarodno šifro iz treh črk in dveh števil. S tem lahko radioamater točno določi lokacijo oddajnika. Vse zveze evidentirajo v delovni dnevnik. Podatke o doseženih zvezah zbira in preverja Zveza radioamaterjev Jugoslavije v Beogradu. Čas, uporabljen pri tekmovanju, je enoten za vse države: GMT.

Poleg uspešne uvrstitve moramo pri kranjskih radioamaterjih pohvaliti

Na počitnice

Hura, na počitnice! Danes gremo! Jutri! Samo še nekaj dni, pa se bomo otresli te strašne službe in se vrgli v objem morja, zlezli na najvišji hrib, se stegnili na soncu, ne, vsekakor v senci, saj smo tako strašno potrebni počitka!

Tako in podobno slišimo te dni po našem širokem delovnem kolektivu, po naši Iskri, in človek bi dobil vtis, da se šele zdaj, s počitnicami, začena prava vnema, da so vsi temeljito izčrpani in da bodo dopusti izbruhnili tako rekoč v zadnjem trenutku, preden bodo vsi pod dosedanjim bremenom omagali.

Gotovo je lepo, da imamo po ustavi in po svojih samoupravnih delavskih dogovorih zakonsko zajamčeno pra-

tudi njihovo prizadevanje, ki je potrebno za prenašanje 70 kg težkega agregata HONDA, dveh šotorov, celotnega antenskega sistema, ki je visok 12 metrov, oddajno-sprejemnih naprav, osebne opreme in hrane na Blegoš. Veliko truda so vložili tudi v opremo prostorov v bunkerju na tem vrhu. Radi bi čim bolj opremili to svojo postojanko, v enem delu bodo namestili ležišča, v drugem delu pa bodo dokončno opremili operativni prostor s kuhinjo. Potem bodo večji del opreme lahko pustili kar v postojanki.

Ob udeležbi na tem zanimivem tekmovanju velja omeniti še uspešen primer, kako naj bi delovala naša samozaščita. Mimoidočemu planincu se je zdelo početje naših fantov na vrhu Blegoša sumljivo, zato je zadevo prijavil najbližji postaji milice. Miličniki so seveda takoj poskušali priti do „sumljivih“ fantov. Voznik landroverja, ki se je vračal z Blegoša, je miličnikom pojasnil, da so na vrhu le kranjski radioamaterji. Nedvomno so prizadevanja za usposabljanje naših delovnih ljudi in občanov v sistemu družbene samozaščite le obrodila sadove.

Tretjega septembra letos bo še eno mednarodno tekmovanje radioamaterjev, ki se ga bo udeležilo še več radioamaterjev iz vseh evropskih držav, in seveda tudi predstavniki radiokluba ISKRA. Število zvez, ki jih vzpostavijo naši radioamaterji na podobnih tekmovanjih, je vsako leto večje. Z opremo in prevozom na Blegoš je klubu priskočil na pomoč Oddelek za ljudsko obrambo občine Kranj, s katerim kranjski radioamaterji dobro in uspešno sodelujejo. Želimo jim veliko zvez na jesenskem tekmovanju in seveda čim boljše uvrstitve.

Alojz Boc

vico do letnega dopusta. Ni povsod po svetu tako in ni torej na odmet, če se zavedamo, da je tudi dopust plod združenega dela v naši socialistični družbi. Če pa se dokopljemo do te ugotovitve, se nam takoj zastavita dve nadaljnji resnici. Prva je ta, da bomo na dopuste lahko hodili samo, če bomo sicer učinkovito delali, kajti iz nič tudi dopusta ne bo, in drugo, da ta dopust, če je delavska pravica, moramo tudi dejansko in v celoti izkoristiti, da počitnice po delu moramo res uporabiti za to, da se med tem časom odpočijemo in nabereemo novih moči za prihodnje delo.

Kot ima že delo s svojo ustvarjalnostjo, radostjo nad novimi odkritji in realizacijami, nad razvojem vsakega oddelka združenega dela in celotne trdke, v sebi nič koliko raznoterih zanimivosti in privlačnosti, tako, seveda, čas počitnic še bolj žubori in se iskri v mikavnostih in občutkih sreče.

Najbrž tiči prav v tej radostni sprostitvi človeka med počitnicami glavni čas dopustov, pa najsi jih preživimo že na sončnih morskimi obali, kje v temnih smrekovih gozdovih, udobno zlekneji v naslanjaču ali pa pri pomožnem grabljenju sena na travniku. Samo počivanje, samo poleganje tudi ni edini način, da se spočijemo. Včasih je po trdem, ubijajočem delu, telesnem ali duhovnem, najprej treba preiti na neko drugo, povsem različno delo, ki razbije monotonost prejšnjega dela po tekočem traku. Poleg tega raznolikega dela pa si bomo med počitnicami seveda izbrali povsem taka opravila, ki nas posebej veselijo, za katere pa med službo nimamo dovolj časa.

Eden pač zbira znamke, drugi rad vrtnari, tretji se odžaja ob spoznavanju novih, neznanih krajev, četrti se vtopi v debelo knjigo ali se preda valovom glasbe. Tudi tu si nismo enaki: medtem ko bo eden dober del počitnic poskakoval ob divjih ritmičnih zabavnih orkestrah, bo drugi sanjnil ob mogočni romantiki simfonij. In kot bodo nekateri odhiteli čim dlje od svojega sedanjega stalnega bivališča, samo da za dva tedna ne bodo videli kakega znanega obraza, tako bodo drugi že prvi dan dopusta sli igrali karte k sosedu ali se bodo podali v eno izmed tovarniških letovišč našega Združenega podjetja.

Ljudje smo si pač različni in še bolj kot pri delu, pride to do izraza med počitnicami. Toda eno je gotovo: da smo vsi kljub vsemu člani naše enotne Iskrine družine in da se po počitnicah vsi, z isto skupno voljo in polni sil, spet veselo vrnemo na naša delovna mesta. Kaj bi si torej ob odhajanju na počitnice porekli drugega, kot: Na svidenje!

M. Ovsenik

ZA FOTOAMATERJE

Lepi dopustniški posnetki

Industrija, ki skrbi, da fotoamaterji lahko z lahkoto potrošijo čimveč denarja, z veseljem pričakuje poletne mesece. Nobena skrivnost ni, da se prodaja filmov, kamer in fotografskih aparatov prav v tem letnem času močno dvigne. Kako se tudi ne bi, saj si vsakdo želi dopust preživeti večkrat — prav fotografija pa to še vedno omogoča najceneje.

Tokrat ne bomo govorili o tistih ljubiteljih „mrtve“ slike, ki so oboroženi z različnimi superavtomatskimi „skljoci“, ki fotografu pač ne dopuščajo drugega, kakor da poišče v iskalu družino in proži. Vrstice so namenjene vsem tistim, ki še vedno radi sami določajo osvetlitev, globinsko ostrino in še vse, kar pač sodi zraven.

Mirne duše lahko rečemo, da se večina dopustnikov razlikuje le v tem, če so si za spremenjeni naslov izbrali morje, gore, ali pa naslova niso spremenili in ostali lepo doma. Različne možnosti so pač krivec za stvari, ki nam včasih niso pri srcu, pa kaj hočemo.

MORJE

Jadranska obala, kamor še vedno zahaja pretežna večina naših turistov, slovi po soncu, po obilici svetlobnih žarkov, ki pa resnici na ljubo fotografiji niso vedno naklonjeni. „Klasične“ fotografske aparate — vse tiste torej, ki niso sposobni sami določiti pravilne ekspozicije — moramo tem pogojem nekoliko prilagoditi. Poletni sončni žarki so zelo bogati z ultra vijoličastim delom svetlobnega spektra, še zlasti pa to velja za predele od morju in gorah. Ti žarki zelo neugodno vplivajo na kvaliteto posnetkov, še zlasti barvnih (diapozitiv ali fotografije), pa tudi črno-belih. Delno se temu lahko izognemo, če v sončnem vremenu ne slikamo od približno desetih dopoldne pa do treh popoldne. Takrat sonce pripeka najmočnejše, pa tudi kontrasti so zelo ostri.

Zelo dober pripomoček, ki je pri barvni fotografiji skoraj neizogibno potreben, pa je UV filter z oznako 1X ali 2X. Številki pomenita faktor podaljšanja osvetlitve, če je filtru vgravirana številka 1, torej ni potrebno ničesar spreminjati. Zelo dober je tudi „skylight“ filter, ki z nekoliko rožnatim odtenkom poskrbi, da nebo ni preveč modro. Nakup enega od teh filtrov ne predstavlja večjega izdatka, saj na primer UV filter za Praktico stane komaj 50 dinarjev.

Fotoamaterji, ki slikajo v črno-beli tehniki, naj se izogibajo posnetkov pri močnem soncu (n. primer opoldne, ko je sonce navpično), saj so tako posnete fotografije brezizrazne, kontrasti pa izredno ostri. V vsakem primeru pa je priporočljivo uporabljati filme večje občutljivosti (27 DIN in več), ki že po naravi rišejo mehko.

Izredno privlačni so posnetki, ki jih občudujemo na različnih plakatih in navadno predstavljajo sončni zahod. Opozorilo, ko boste čakali na primeren trenutek za posnetek: vrednost, ki jo pokaže svetlometer, zmanjšajte za dve zaslonki. V nasprotnem primeru posnetek zagotovo ne bo pokazal pravih barv, kajti zahajajoče sonce oddaja svetlobo, nasičeno z infrardečimi žarki. Le-teh svetlometer ni sposoben zaznati!

Nevihtno, razburkano morje, prekopicjavajoči čolni in barke so zelo zanimiv motiv, obenem pa tudi zelo zahteven. Veter navadno vleče od morja proti obali, s seboj pa prinese tudi obilo drobnih, slanih kapljic, ki katastrofalno vplivajo na aparat. Slikajte vedno v zavetju!

Z družino, znanci, prijatelji, se peljete s čolnom po mirnem morju. Izredno primeren trenutek za lep posnetek — toda pazite! Če vam nepredviden sunek valov izmakne aparat iz rok, mu ni rešitve! V vsakem primeru je priporočljivo, da je fotoaparat shranjen v torbici in še v polivinilasti vrečki!

PLANINE

Za fotografiranje v hribih velja o svetlobi isto kot za morje. Obvezen UV filter, izogibajte se slikanju v najmočnejšem soncu! Dodati je potrebno še nekaj — kup stvari, ki jih je vedno treba spraviti v nahrbtnik, zaradi fotoaparata ne bo dosti večji. Mirno lahko pustite doma dodatne objektivne, vzemite pa aparat — posnetek hriboizca v „akciji“ vam bo poplačal vse napore!

DOPUST V DOMAČI HIŠI

Ste že kdaj pogledali okrog sebe, koliko zanimivih stvari je pravzaprav okrog domače hiše, pa še nikoli niste imeli časa, da bi jih ujeli v objektiv? Sosedovi zidajo hišo, vaš najmlajši se postavlja na noge, v svojem kraju pripravljate proslavo — vse to je samo droben kanček vsega, kar je vsak dan okrog vas! Dopust lahko izkoristite na nešteto načinov — pozimi ali ob večerih pa ga boste ob predvajanju diapozitivov ali gledanju slik doživeli še enkrat!

Stane Fleischman

Manjše prometne nezgode

Republiški zakon o varnosti cestnega prometa, ki je v veljavi od novembra 1975, ne obvezuje miličnikov, da pridejo na ogled nezgod, v katerih je gmotna škoda manjša od 20.000 din.

Vendar je dosedanja praksa pokazala, da tako zavarovanci kot zavarovalnice brez zapisnika organov javne varnosti niso čutili dovolj velikega jamstva, da bodo dobili povrnjeno škodo in prisotnost prometnikov ob najmanjših praskah, je postala stalno v praksi. Tako stanje na naših cestah je bila izredno neprijetna stvar za tiste voznike, ki so bili zaradi čakajočih odrgnjenih vozil ovirani pri vožnji.

V takem stanju na naših cestah so imeli predvsem miličniki veliko nepotrebnega dela. Največkrat se njihovo delo ni končalo po sestavi zapisnika o prometni nezgodi, ampak so morali pozneje dajati še mnenja in izjave pri ugotavljanju povzročitelja škode. V informacijo naj povem, da je bilo v preteklem letu na slovenskih cestah približno 33.000 prometnih nezgod, od katerih je bilo 22.400 takih z manjšo materialno škodo.

Že iz ilustracije vidimo, da je bilo na naših cestah izredno veliko nepotrebnih zastojev v prometu. Zaradi vse gostejšega prometa na naših cestah so se republiški sekretariat za notranje zadeve in Zavarovalnice dogovorili za nov sistem obravnavanja manjših prometnih nezgod.

Udeleženci javnega prometa, ki bodo v bodoče doživeli manjšo prometno nesrečo, bodo morali čimprej sprazniti cistišče in omogočiti nemoten promet ostalim vozilom. Voznika, udeleženca prometne nesreče, bosta morala izpolniti tako imenovan obrazec „Evropsko poročilo o prometni nezgodi“, na katerem je dovolj vprašanj, da se osvetlijo vsi ključni momenti, v katerih je prišlo do prometne nesreče.

V to listino je potrebno vnesti tudi podatke o voznikih in njunem zavarovanju. (Če je eden izmed njih tujec, se mora izkazati z zeleno ali modro zavarovalno listino). Vendar ima SFRJ z nekaterimi državami poseben sporazum, kjer kot dokazilo o zavarovanju služi že registrska tablica (eden izmed takih primerov je naša sosedna Avstrija). S takim načinom reševanja manjših prometnih nezgod bo v bodoče zelo olajšala delo miličnikov in zavarovalnic. Zavarovalnice bodo lahko s sodelovanjem voznikov hitreje poravnale materialno škodo.

Slovenska zavarovalnica Triglav, ki je na področju SRS največja, bo svoje zavarovance o teh novostih obvestila sama in jih oskrbela s posebnimi zavarovalnimi polici, ki si jih bodo prizadevali vozniki ob nezgodah izmenjati. Kljub vsemu, pa bo na naših cestah še vedno prihajalo do neljubih scen, ko bodo nekateri tmaisto vztrajali in zahtevali intervencijo organov javne varnosti. Ob tem se moramo vprašati, kaj se bo zgodilo voznikom, ki vozil po nesreči ne bosta odstranila.

Organi javne varnosti bodo na kraj nesreče seveda prišli in če bodo ugotovili, da bi voznika zadevo lahko rešila sama, bodo proti krivcema ali krivcu zastoja na cesti uvedli postopek pri sodniku za prekrške, katerega zakon tudi predvideva. Kazen v primeru tega prekrška je 200 din do 1000 din ali dva meseca zapora.

Na koncu se moramo še vprašati, v kakšnih primerih naj miličniki prihajajo na kraj nesreče.

Organi javne varnosti bodo prihajali na kraj nezgode, če je nekdo v prometni nesreči izgubil življenje, če je nekdo huje telesno poškodovan, če je nastala velika materialna škoda, če je bila nezgoda storjena pod vplivom alkohola, če je eden izmed povzročiteljev nezgode pobeignil iz kraja nezgode, ali če ne pokažati osebnih listin ali listin o zavarovanju. Miličniki bodo tako intervenirali v primerih, ko bo tuj državljan povzročitelj prometne nesreče odklanjal dokaze o svoji odgovornosti za nastalo materialno škodo. Prav tako bodo organi javne varnosti intervenirali takrat, ko bosta udeleženca prometne nezgode poskušala nesrečo režirati tako, da bi bila oškodovana samo zavarovalnica.

Novi zakon daje lepe možnosti za skrajšanje zavarovalniških postopkov, poleg tega pa pomeni velik napredek za naše prometne razmere. Ta zakon bo resnično zaživel ob večji objektivnosti voznikov, ki se bodo znašli v raznih prometnih nezgodah, kajti le tako bo slovenski voznik napravil, če se lahko tako izrazim, nov zrelostni izpit.

Prebrali smo za vas

Založba Borec iz Ljubljane je pred nedavnim izdala izbrano delo Toneta Svetine v petih knjigah. Poleg znanega romana Ukane v treh delih je založba v izbrano delo uvrstila še dve Svetinovi deli, Orlovo gnezdo in Ognjeni plaz. Tako obsega celotna zbirka preko 3500 strani zanimivega branja in predstavlja za pisatelja znova lepo priznanje in uspeh.

Slovenski bralec bo torej s Svetinovimi izbranimi deli dobil torej zanimivo in tehtno branje, saj bo v Orlovem gnezdu našel zbirko najboljših zgodb iz lovskega in planinskega sveta, v Ognjenem plazu pa bo našel romansirano kroniko jurišnega bataljona XXXI. divizije, medtem ko Ukane, tega avtorjevega najboljšejšega in doslej tudi največkrat ponatisnjene dela, verjetno sploh ni potrebno še posebej predstavljati.

Ob Svetinovih izbranih delih pa bi radi znova opozorili na nek fenomen našega sodobnega pisanja, ki žal, še ni našel ustreznega vrednotenja in ocene tako v naši književni kritiki kot tudi v vrednotenju Svetinovega pisanja nasploh.

Omenjeni fenomen se kaže v dveh protislovjih: na eni strani izredna popularnost in s tem tudi berljivost Svetinovega pisanja, ki je doslej našlo med slovenskimi in tudi tujini bralci na soglasen odziv in se uvrstilo med resnične slovenske bestsellerje, na drugi strani pa molk kritike ali pa samo bežno omenjanje, brez ustreznih poglobitve, Svetinovega pisanja. To protislovje pa je v nečem smislu samo navidezno: jasno je namreč, da naša sedanja literarna kritika, ki žal, nikakor v pretežni meri niti ne bazira na marksizmu, temveč na nekakšnem kvazi okusu in posnemovalski ideologiji, v glavnem uvoženi in slabo prenešeni za zahoda, Svetinovega pisanja ne more ali pa noče spraviti v okvir svoje „estetike“, ker je pač Svetinovo pisanje zanjo vse preveč normalno, pripovedniško in pisano v duhu najboljših klasičnih proze. In drugače tudi biti ne more, saj tematika, in to tematika našega narodnoosvobodilnega boja, sama diktira in ponuja stil pisanja, to pa je široka, epska pripoved, prepolna dinamike in napetosti, natanko torej takšen stil, ki ustreza barvam in vonju dobe. Povrhu pa je v tem pisanju še veliko iskrenosti pa tudi kanček romantizma, skratka, vsi tisti elementi, ki so tkali skupaj naš boj in se torej ujemajo s Svetinovo fakturo pisanja. Ker se je torej v njegovem delu, še zlasti pa v Ukani, zgoraj povedano srečno in skladno ujelo, je bil naravno korak do popularnosti in odzivnost bralcev le kratek — bralci so se namreč nasploh in popolnoma ujeli z avtorjem, se identificirali z njegovimi junaki in njihovimi zgodbami in sprejeli tako Svetinovo pisanje za svoje. In, ali je v tem kaj slabega?

In končno, tu je še stara resnica, ki je naša, neoidealistična književna kritika ne priznava ali pa je noče — za koga pa končno pisatelji pišejo svoja dela? Mar za nekaj tako imenovanih „visoko modernih in letičih“ kritikov ali pa za bralce, to je za naše, konkretno socialistične ljudi. Zdi se nam, da na to vprašanje odgovor niti ni potreben.

D. Ž.

Iskraši v rožnatem pristanišču

Portorož — Portoroso — ima dobeseden prevod pristanišče rož. In res je čudovit in rožnat, kakor en sam cvet sredi morja in zelenja. (Cene so manj rožnate, to pa seveda ne spada sem.) Sonce in morje tekmujeta, kdo bo cvetočo obalo lepše obarval. V tem dopustniškem rajju sem obiskal nekaj Iskrašev.

Na robu Portoroža, pravzaprav malo nad njim ima Počitniška skupnost Selške doline svoj počitniški dom, v katerem imajo delavci Iskre iz Železnikov deset svojih ležišč. Malo pred kosilom sem prišel in v domu je bilo mirno, hladno in čisto, kakor da je zapuščen. Iz na stečaj odperte pisarnice sem zaslišal nežen, pa odločen ženski glas, ki je telefoniral. Šel sem za tem glasom in našel lastnico, Jožico Torkarjevo, majhno in energično upravnico doma. „Ja veste,“ sva začela s pogovorom, „mi smo zares delavski počitniški dom. Cena je dostopna vsem. Na špici sezone po devet in pol starih jurjev za odrasle in sedem za otroke. Hrano imamo pestro, dobro in enostavno, mislim, da je večina zadovoljna z njo, gotovo pa ni nihče lačen. Zasedeno imamo vseh 60 postelj. Niso sami lastniki doma, precej je „tujih“, vsi ti „inozemci“ so iz Škofje Loke in okolice. Dom vleče. Domačini iz Selške doline pa si s standardom kakršen raste, privoščijo lahko še kaj več kakor naš dom. Mnogo pa jih seveda ostane doma. Ko sem bila upravnica v Koči na Ratitovcu so med dopusti

Počitek (ali siesta) po kosilu pred domom.

zelo prihajali tja. Vaših, iz Iskre, je seveda precej. Med kolektivnimi dopusti celo ne moremo sprejeti vseh. Prej in potem pa jih žal ni. Predvsem smo „družinski dom“. Sem prihajajo po večini vaši delavci z družinami. Zvečer bi morali videti živ žav okrog doma. Vrt — porasel s travo je naš in dvorišče pred domom je veliko. Gnijo jajce, skrivalnice, med dvema in še kaj si privoščijo. Pa jih imamo radi, to „našo bodočnost in upanje“.

Na plaži sem najprej naletel na Filipa in Francko Blaznikova. Oba sta v Elektromotorjih že čez dvajset let. Na soncu, ob pivu sta uživala „druge medene tedne“, kakor sta mi zaupala. Najmlajši, ki ga imata še na skrbi, je v koloniji in ga bosta šla med dopustom obiskat. Pohvalila sta vreme,

Francka in Filip Blaznik na „novih medenih tednih“.

hrano in vzdušje v domu. „Miru in počitka ne manjka, sonca in vode pa poiščeva, kolikor se nama zahoče“, je modro izjavil Filip, ki je sicer tudi gasilski oficir in temu primerno strumen.

Drugi obisk pa je bil malo bolj „švercerski“. Pod pisano „marelo“ sem našel zagriženega Iskraša, pravnika Toneta Lavtarja. Šnal je na trebuhu in tako sem ga slikal. Družine pa nikjer. Jaz sem bil v skrbih zanjo, Tone pa očitno nič, ker je tako brezskrbno vlek el dreto. Kmalu pride njegova žena Zinka z malo nago špelco pod pazduho. Na obeh so se svetile kaplje kot biseri. „Vidite, naša družina počiva po svojih zastopnikih“, je Zinka pokazala na spečega moža. Tone se je zbudil in modro rekel „Aha“!

Po tem „aha“ je takoj vprašal ženo po enajstletnem Janezu, ki se je nekoč v bližini vozil s čolnom. „Naš Janez si privoščil morje v vseh oblikah. Plavuti in podvodna maska, blazina in čoln, vse je polno zasedeno. Mi „ta stari“ in najmlajša pa počivamo, uživamo sonce in vodo,“ je rekel Tone. Zinka pa ga je dopolnila: „Pod marelo seveda!“ Nasmejali smo se in se počasi odpravili na kosilo.

Voda, sonce in cvetje v Portorožu.

Teknilo nam je. Sveže in hitro na mizo prinešeno. Prej ko v pol ure smo vsi pojedli in odšli lenariti pod trto pred dom. Ob pivu, vinu in sokovih je tek el klepet. Vsak je pil spolu in starosti primerno pijačo. Nekateri so se porazgubili po sobah na popoldansko „siesto“, kakor se v Istri spodobi. Tudi mene je vleklo. Pa sem moral doma dati razvit film pravočasno. Urednik je strog in čas skopo odmerjen. Poslovil sem se od prijaznih gostiteljev in zlezel v razbeljenega fička.

Še v Železnike sem skočil in vprašal predsednika Počitniške skupnosti Toneta Sedeja, kako gredo posli. „Odlično. Žal zadnja leta vse več naših delavcev odhaja v hotele, pri nas pa je z domačimi ljudmi napolnjen dom le tri do štiri tedne — ko so

Lojzka Fuksova, natakarcica in upravnica Jožica za šankom.

v Selški dolini kolektivni dopusti. Veste, naš Počitniški dom je eden redkih, ki se v celoti vzdržuje že vseh dvajset let le z lastnimi dohodki v sezoni. Popravila in širitve

Družina Lavtar počiva „po svojih zastopnikih“.

gredo iz istega denarja. Mislim, da smo v Sloveniji in Jugoslaviji precej edinstveni v tem pogledu. Pa tudi z osebjem nimamo posebnih težav. Štiri ženske in dekleta skrbijo v celoti za 60 gostov. Raje te boljše

ISKRA Široka potrošnja TOZD TV PRŽAN, Ljubljana, Cesta Andreja Bitenca 68

objavlja naslednja prosta delovna mesta:

- strojni orodjar z nekajletno prakso
- brusilec z nekajletno prakso
- več delavk za montažna dela

Pismene ponudbe pošljite na gornji naslov do 8. 8. 1977.

Predsednik Počitniške skupnosti Tone Sedej.

plačamo, pa so kar zadovoljna. Naše sobarice — ki so v isti sapi natakarcice, zaslužijo 450 starih tisočakov mesečno, kuharica in upravnica pa po 850. Seveda je poleg tega zastoj hrana in stanovanje. Dekleta so zadovoljna in dajo vse od sebe.

Včasih otroke namestimo na pomožna ležišča poleg staršev, tako da imamo celo 70 ležišč. S tem ustrezem gostom v največjih konicah. Lani in predlanskim smo kupili novo pohištvo, prekrili streho in uredili okolico. Vedno kaj „cimpramo“, je smeje zaključil predsednik.

K F

OTOK RAB BISER KVARNERA

Rab! Kot čudovita, v morju podaljšana ladja s starim obzidjem, korčastimi strehami hiš in koničastimi stolpiči, s cvetočimi agavami in borovim gozdičem v zaledju, se je sredi med zalivom Eufemije in samim pristaniškim zalivom odprl koničasti rt, na katerem nas je pozdravilo letoviško mestce Rab. V čisti, zelenkasto modri vodi so odsevala bela jadra čolničev, ki so se gnetli v valolomom, tujci in domačini so se ob pomolu zapletli v tako živahen pogovor, da bi mislili: pripravijo se!

A le zakaj? Rab je gotovo eden izmed biserov Jadrana in za tiste, ki tam živijo, kot za nas, ki včasih zaidemo na ta otok, ni razlogov, da bi se sporekli, razen, seveda, če cene turističnih sob in prehrana zrastejo preveč. Jasno nebo se je razpelo oni dan. Rab s svojimi 94 kvadratnimi kilometri površine je po velikosti deveti otok v Jadranu. Pod svojim najvišjim hribom, kamnitim Kamenjakom je ležal ves osončen in dišeč, saj so tod že davno zasadili veliko borovih gozdov, vmes pa ždiro grmiči rožmarina,

Brez avta ni žene

Dekleta lepa, rože sanjske si izbira vseh vrst okraske, njih hojo visoko ovirajo pete, kaj kmalu treba žilam bo proteze.

Se filter v roki ji kadi, v zeleni senci so nje oči, pričeške barva, udje tanki je dar narave kje-zrelosti?

Jo gledaš pa saj ne moreš z njo, ker nimaš vsaj fičaka tisočsto. Že misliš, da jo imaš na svoji strani pa kaj — spet v rezervno te postavi.

Premal' za fanta je poštenost, z vrlino to, žene si ne dobiš. Se zvito z ženskami pajdašji, če ukan ne znaš, boš zmeraj v kaši!

Je častno z lepim avtom se voziti, bolj kakor z žensko eno le živeti. Če viden nisi, korak ti mimo bara gre, dekletom skromna ni pot ti med može.

Vrtiček bom in hišico prodal za fiat čeden zbarantal, gosposko bodem se ravnal si ženko čez oglas poiskal.

A. A.

ISKRA — glasilo delovnega kolektiva ZP Iskra, industrije za elektroniko, telekomunikacije, elektromehaniko, avtomatiko in elemente, Kranj — Urejuje uredniški odbor — Glavni urednik: Bogo Mohor, odgovorni urednik: Dušan Željeznov — Izhaja tedensko — Rokopisov ne vračamo — Naslov: Ljubljana, Prešernova 27, telefon 24-905, int. 48 — Tisk: Časopisno-tiskarsko podjetje PRAVICA—DNEVNIK, Ljubljana.

Po mnenju sekretariata za informacije SRS je glasilo oproščeno plačila temeljnega davka od prometa proizvodov.

Veliko zanimanje za knjige

Novogoriška potujoča knjižnica obišče vsakih štirinajst dni delavce zaposlene v Iskri Avtoelektriki in jim s tem nudi bogat izbor zanimivega branja. Podatek, da je prek štiristo delavcev novogoriške Iskre rednih bralcev te knjižnice je zelo razveseljiv in priča, da je tovrstno izposojanje knjig zelo praktično in za delavce izredno pomembno.

Velik odziv delavcev po dobrem branju je dal povod vodstvu te knjižnice, da so ugodili prošnji dr. Crise Stelia, inšpektorja knjižnice v italijanski

Gorici in Silvestra Otella, direktorja knjižnice v Gorici, da so prišli v Iskra in opazovali veliko zanimanje med zaposlenimi za sposojanje knjig. Povedali so, da poizkušajo tudi oni onstran meje s tako kulturno akcijo, vendar se nikakor ne morejo pohvaliti z uspehom.

Prav z obiskom v novogoriški Iskri so pridobili precej idej in napotkov za akcijo izposojanja knjig med italijanskimi delavci.

M. Rakušček

oljke in oleandri, vinska trta se dopolnjuje z visokimi, temnimi cipresami.

Če bi tod v senci prebirali stare arhive, bi ugotovili, da so Rab, oziroma po starem Arba ali Arbe, omenjali že v grških in rimskih zapisih, tudi Plinij in Ptolemej. Izkopanine iz antičnega obdobja so pomembne, a jih še danes niso do kraja odkrili. V srednjem veku se je začelo uporabljati sedanje slovansko ime Rab, saj so slovanski prebivalci bivali tod že od VIII. stoletja dalje. Rab je bil živahen člen v hrvatski zgodovini. Zanimivo je bilo tudi to, da tod ni bil samo v onih davnih časih sedež škofa, ampak da so tudi sicer meščani razvili neke vrste demokracije avtonomne komune. Sleherni možki na Rabu, star dvajset let, je postal član nekakšnega mestnega sveta. Zato pa je v minulih svetovni vojni Rab dobil za nas grenak priokus. Tod so namreč v času okupacije Jugoslavije Italijani uredili zloglasno koncentracijsko taborišče, v katerem je živoratal in umiralo okrog 5000 zapornikov, predvsem kmečkih ljudi z Dolenjske in Ljubljanskega nov.

Še danes priča o tem trpljenju med vojno na Rabu pretresljiv spomenik z mozaikom na kraju, onstran zaliva Eufemije, kjer so nekoč stali šotori lakote.

Toda odgnali smo črne spomine in se podali po vrvečih, ozkih uličicah Raba. Na osrednjem, nekoliko vzvišenem trgu starega dela mesta se je belil v soncu kamen romanske katedrale z izrazitimi kipci na pročelju. V romanskem slogu je zgrajena tudi cerkva sv. Janeza. Poleg teh najstarejših stavb iz 11. stol. nam je pritegnil pogled tudi Knežji dvorec iz 13. stoletja, ki sicer ni tako moččen kot oni v Dubrovniku, ki pa je tudi dragocen primer naše stare jadranske sredozemske arhitekture. Še več starih kapel in patricijskih palač je iz obdobja gotike in renesanse, na primer mestna loža, palača Crnota, Dominis-Nimira ali Marčič. In tam? Zagledali smo se v razcveteli slog benečanske arhitekture! Jasno pa, da ni vse lepo, kar je staro! Kot pravcato nasprotje temu so se onkraj griča, na vzhodni strani zaliva nakopile najnovejše bele, praktične in udobne moderne stanovanjske hišice z vrsto novih hotelov, kamor prihaja vse več gostov in kjer mesta ne boste dobili, če si niste tega prej z rezervacijami zagotovili.

Še iz predvojnih časov gospoduje vrh vabljivega parka veliki hotel Imperial, ki na pročelju ne more zanikati sledov avstro-ogrske arhitekture, spodaj pa slovijo po sodobnem komfortu in dobri kuhinji drugi, novejši turistični obrati, kot so hotel Istra ali Intercontinental, pa počitniški domovi raznih delovnih organizacij in tipične primorske gostilnice ali vrtički, na katerih pečejo čevapčice. Za sladokusce poskrbijo še posebej v ribiškem naselju Barbat, kako uro s čolnom iz Raba, kjer znajo odlično pripravljati ribe, rake, školjke in nadevane morske pajke. Tu lahko prisostvujete tudi lovu na jastoge, ki se ujamejo v podvodne nastavljene košare. Črne obleke ženic in ribičev ob morju so seveda v pravcatem nasprotju s pisanimi barvami, v katere se obla-

čijo tujci, med katerimi prevladujejo Nemci, Angleži in Skandinavci.

Rab pa ostaja tudi za vsakega od nas, ki obišče to lepo počitniško mesto nepozaben spomin.

Maks Jelenc osvojil »lilijo«

V orodjarni Elektromotorjev imajo že dolga leta prehodno zastavico z lilijo. Vedno jo ima najstarejši fant v orodjarni. Ko pa se najstarejši fant poroči, jo slovesno sprejme najstarejši „naslednik“. Ker se je pred štirinajstimi dnevi poročil orodjar Ivan Mohorič, znani alpski smučar, je zastavico dobil jugoslovanski prvak v smučarskih tehik Maks Jelenc, seveda orodjar in zagrižen Iskraš. Ob tem „veselem dogodku“ smo ga obiskali in prosili, naj da „izjavo za tisk“.

Maks Jelenc ima med delom zastavico z lilijo na „ponku“.

„No, da sem najstarejši fant v orodjarni v Železnikarski Iskri, že veste, saj ste zato prišli. Prehodno zastavico z lilijo smo pošteno zalumpali. Vsak „dobitnik“ mora ob tej priliki vsem orodjarjem plačati nedolžno lumpanje — kakor se za lilijo spodobi: kupiti mora kilo čokolade. Tudi jaz sem tako pogostil svoje kolege, ki so čokolado veselo pohrustali na moje in lilijino zdravje.“

Maks je utihnil, vprašal sem ga še, kako dolgo bo „ledig“ lastnik nedolžne zastave. „V to smer še nisem nič načrtoval. Se tudi ne mudi. Upam pa, da se bo v srednjeročnem planu zaposlil v orodjarni kak star fant in mu bom oddal ta sladki simbol — in seveda dobil obvezno rebro čokolade. Svoboda je sladka in lepa.“

FY

PLANINSKI IZLET NA KRIŽKE PODE IN ŠKRLATICO

Planinsko društvo Iskra bo organizirala dvodnevni izlet na Križke pode in Škrlatico, v soboto dne 6. in 7. avgusta. Odhod bo ob 6. uri zjutraj z rednim avtobusom. Zbrali se bomo na avtobusni postaji v Ljubljani in se peljali do Aljažvega doma v Vratih, nato pa se bomo še isti dan povzpeli prek Sovatne do Pogačnikovega doma, kjer bomo prespali. V nedeljo 7. 8. se bomo povzpeli na Škrlatico in se nato mimo bivaka IV spustili v dolino Vrat.

Izlet je primeren za kondicijsko dobro pripravljene planince. Izlet bo vodila Breda Jančar, tel. 20-341.

Prijave sprejema Planinsko društvo Iskra, Ljubljana, Trg revolucije 3, tel. 324-765 z vplačilom prispevka za člane din 50,00 in za nečlane din 65,00, do petka 5. 8. 1977.

PLANINSKI IZLET PS ELEKTROMECHANIKE

Planinska sekcija ISKRE Elektromehanike Kranj bo organizirala v soboto in nedeljo, 13. in 14. avgusta 1977 lepo planinsko turo na VRŠIČ — PRISOJNIK — MLINARICA — KRIŽKI PODI — STENAR — KRIŽ — VRATA.

Odhod avtobusa izpred kranjskega kina Center bo v soboto, ob 5. zjutraj. Peljal nas bo na Vršič, od tu pa se bomo popeljali do Pogačnikovega doma na Križkih podih, kjer bomo prenočili. Čaka nas približno sedem ur hoje, naslednji dan pa še šest. Cena prevoza je 30 dinarjev. Vodil nas bo Jože Šparovec.

Prijave in vplačila sprejema Volga Pajk, tajništvo ERO, tel. 28 22, do vključno srede, 10. avgusta.

Otvoritev »Kranjske koč« na Ledinah

Vabimo vas na otvoritev „Kranjske koč“ na Ledinah, ki bo 31. julija 1977 ob 11. uri na Ledinah.

Za kranjsko Planinsko društvo predstavlja to največji uspeh in zmago nad težkimi planinskimi pogoji, viharji, meteži in prepadno vertikalno.

S tem odpiramo nov svet v obsejnem področju, pomemben za planinstvo, alpinizem in smučanje celega jugoslovanskega telesno kulturnega prostora.